

**Основна школа „Владимир Перић Валтер“
Пријепоље**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД
за период
од школске 2022/2023. 2025/2026. година**

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Полазне основе израде Школског програма

Приликом израде Школског програма користили су се следећи документи:

- 1.Закон о основама система образовања и васпитања („Слижбени гласник РС“ бр.88/17, 27/18 и др. закона 10/19, 6/20 и 129/21)
- 2.Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ бр. 55/13, 101/17, 27/18 и др. закона 10/19 и 129/21)

Полазне основе су и правилници који се односе на наставу у првом циклусу за I, II, III и IV разред, на наставу у другом циклусу за V, VI, VII и VIII разред, на стручно усавршавање, учбенике, посебне програме, безбедност на раду.

Начела на којима је програм утемељен су :

1. усмерености на процесе и исходе учења;
2. заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3. уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4. хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5. поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6. заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7. уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8. развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целиг живота;
9. коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
10. уважавања узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

Школски програм урађен је у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи:

1. циљеве школског програма;
2. план наставе и учења основног образовања и васпитања;
3. програме обавезних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
4. изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
5. програм допунске и додатне наставе;
6. програм културних активности школе;
7. програм школског спорта и спортских активности;
8. програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
9. програм слободних ваннаставних активности ученика;
10. програм професионалне оријентације;

11. програм здравствене заштите;
  12. програм социјалне заштите;
  13. програм заштите животне средине;
  14. програм сарадње са локалном самоуправом;
  15. програм сарадње са породицом;
  16. програм излета, екскурзија и наставе у природи;
  17. програм рада школске библиотеке;
- У осталој школској документацији налазе се следећи садржаји:
1. начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад (Ученички парламент);
  2. Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма
  3. Заштита и безбедност ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и запослених, регистрисани су општим актима школе.

1.2.ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1. Пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
2. Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;
3. Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;
4. Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо комуникационих технологија;
5. Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
6. Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;
7. Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
8. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
9. Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;
10. Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
11. Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
12. Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
13. Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
14. Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа,

националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

15. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрасне равноправности и толеранције

1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2022/2023. године до краја школске 2025/2026. године

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ

Програм се реализује на српском језику

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Ред. бр.	А.ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
11.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
14.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54*	2	72+54*	3	108	3	102
УКУПНО: А		24	918	25	954	28	1008	28	884
Ред. бр.	Б: ИЗБОРНИ ПРОВРАМИ								
	Верска настава/Грађанско васпитање**	1	36	1	36	1	36	1	34
	Други страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
	Матерњи језик/говор са елементима националне културе *	-	-	-	-	-	-	-	-
УКУПНО: Б		3	108	3	108	3	108	3	102
УКУПНО: А +Б		27	1026	28	1062	31	1116	31	986

*Ученик бира један од понуђених програма

Ред. бр.	ОБЛИК ОБАВЕЗНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна настава	27	1026	28	1062	31	1116	31	1116
2.	Слободне наставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Доунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

*Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик бира једну од три понуђене скободне активнисти („Слижбени гласник РС“ бр.5/22).

Ред. бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБАВЕЗНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности*	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзија**	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

* Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

**Екскурзије се реализује у складу са одговарајућим правилником.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

2.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Разред: пети

Годишњи фонд часова: 180

Недељни фонд часова: 5

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Циљеви учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ФОНДА ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА

Тема/област	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Свега
1. Језик	40	20	14	74
Граматика	37	18	13	68
Правопис	3	2	1	6
2. Књижевност	43	16	8	67
Школска лектира	32	12	5	49
Домаћа лектира	11	4	3	18
3. Култура изражавања	6	24	9	39
Говорно изражавање	3	4	3	10
Писмено изражавање	3	20	6	29
Укупно	89	50	31	180

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

Редни број	Исходи	Теме/области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начини и поступци остваривања програма
1.	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разликује књижевни и некњижевни текст; упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности; - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела ; - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова; - одреди род књижевног дела и књижевну врсту ; - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности; - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији ; - анализира елементе композиције лирске песме 	КЊИЖЕВНОСТ (67)	<p>ЛИРИКА Лектира</p> <p>1. Народна песма: Вила зида град 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор)</p> <p>3. Бранко Радичевић: Певам дању, певам ноћу</p> <p>4. Милица Стојадиновић Српкиња: Певам песму</p> <p>5. Душан Васиљев: Домовина/Алекса Шантић: Моја отаџбина</p> <p>6. Војислав Илић: Зимско јутро</p> <p>7. Милован Данојлић: Шљива/Десанка Максимовић: Сребрне плесачице 8. Пеђа Трајковић: Кад књиге буду у моди</p> <p>Књижевни термини и појмови</p> <p>Песник и лирски субјекат.</p> <p>Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме.</p> <p>Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац).</p> <p>Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност.</p> <p>Стилске фигуре: епитет, оноματοпеја.</p> <p>Врсте ауторске и народне лирске песме:</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Рад са подацима и информацијама;</p> <p>Комуникација;</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву;</p> <p>Естетичка компетенција;</p> <p>Решавање проблема;</p> <p>Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција;</p> <p>Одговоран однос према околини;</p> <p>Одговоран однос према здрављу</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу</p> <p>-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца</p> <p>-Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак</p> <p>-На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.</p> <p>-Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -</p> <p>Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици</p>

<p>(строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле; - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава; - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; - разликује облике казивања; - увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту; - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шалјив, ведар, тужан и сл.); - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела; - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива;</p>		<p>описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.</p> <p>ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: Свети Саво 2. Народна песма: Женидба Душанова (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића) 3. Еро с онога свијета 4. Ђевојка цара надмудрила 5. Милован Глишић: Прва бразда 6. Стеван Сремац: Чича Јордан (одломак) 7. Бранко Ћопић: Поход на Мјесец 8. Иво Андрић: Мостови 9. Данило Киш: Дечак и пас 10. Горан Петровић: Месец над тепсијом (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 11. Антон Павлович Чехов: Шала Књижевни термини и појмови Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора,</p>	<p>самостално закључују о вредностима тих дела - Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике.</p>
--	--	--	---

<p>- илуструје особине ликова примерима из текста; - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове; -илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину; - наведе примере личне добити од читања; - напредује у стицању читалачких компетенција; - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;</p>		<p>понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шаљива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: Кирија 2. Душан Радовић: Капетан Џон Пиплфокс 3. Љубиша Ђокић: Биберче Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио драма. НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Караџић: Моба и прело (одломак из дела Живот и обичаји народа српскога) 2. Доситеј Обрадовић: О љубави према науци 3. М. Петровић Алас: У царству гусара (одломци) 4. Милутин Миланковић: Успомене,</p>		
--	--	--	--	--

			<p>доживљаји, сазнања (одломак)</p> <p>5. Избор из енциклопедија и часописа за децу</p> <p>ДОМАЋА ЛЕКТИРА</p> <p>1. Епске народне песме (о Немањићима и Мрњавчевићима - преткосовски тематски круг)</p> <p>2. Народне бајке, новеле, шaljиве народне приче (избор); кратке фолклорне форме (питалице, брзалице, пословице, загонетке)</p> <p>3. Бранислав Нушић: Хајдуци</p> <p>4. Данијел Дефо: Робинсон Крусо (одломак о изградњи склоништа) 5. Марк Твен: Доживљаји Хаклберија Фина/Краљевић и просјак/Доживљаји Тома Сојера</p> <p>6. Избор ауторских бајки (Гроздана Олујић; Ивана Нешић: Зеленбабини дарови (одломци))</p> <p>7. Игор Коларов: Аги и Ема</p> <p>8. Избор из савремене поезије за децу (Александар Вучо, Мирослав Антић, Драгомир Ђорђевић, Владимир Андрић, Дејан Алексић...)</p> <p>Допунски избор лектире (бирати до 3 дела)</p> <p>1. Јован Јовановић Змај: Песмо моја (из Ђулића)</p> <p>2. Стеван Раичковић: Велико двориште (избор)/Мале бајке (избор)</p>		
--	--	--	--	--	--

			<p>3. Иван Цанкар: Десетица</p> <p>4. Љубивоје Ршумовић: Ујдурме и зврчке из античке Грчке (избор)/Густав Шваб: Приче из старине</p> <p>5. Џон Р. Р. Толкин: Хобит (одломци) 6. Никол Лезије: Тајна жутог балона 7. Корнелија Функе: Господар лопова (одломак)</p> <p>8. Вида Огњеновић: Путовање у путопис (одломак)</p> <p>9. Владислава Војновић: Приче из главе (избор, осим приче Позориште)</p> <p>10. Дејан Алексић: Музика тражи уши (избор)/Кога се тиче како живе приче (избор)</p> <p>11. Јован Стерија Поповић: Лажа и паралажа (одломак о Месечевој краљици) и Едмон Ростан: Сирано де Бержерак (одломак о путу на Месец) Дело завичајног аутора по избору.</p>		
--	--	--	--	--	--

<p>2.</p>	<p>- разликује променљиве речи од непроменљивих; - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деklinацију; - разликује основне функције и значења падежа; - употребљава падежне облике у складу са нормом; - употребљава глаголске облике у складу са нормом; - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима);</p>	<p>ЈЕЗИК (74) Граматика</p>	<p>акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица себе, се. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на -ица) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур I. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; заузрок и за меру и количину); апозиција.</p>	<p>Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа, Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација</p>
-----------	--	--	--	---	--

	- доследно примењује правописну норму у употреби	Правопис	Велико слово у вишечланим географским називима; у називима		Комбиновање различитих врста
	великог слова, састављеног и растављеног писања речи, интерпункцијских знакова; - користи Правопис (школско издање);		институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица Ви из поштовања. Одрична речца не уз именице, придеве и глаголе; речца нај у суперлативу; вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).		дидактичког материјала: текстова, табела Самоевалуација и евалуација .Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури

	<p>- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице;</p> <p>- говори јасно поштујући књижевнојезичку норму;</p> <p>- течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове;</p>	<p><i>Ортоенија</i></p>	<p>Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви).</p> <p>Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица.</p> <p>Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи)</p>		<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности</p> <p>-Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва</p> <p>-Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију</p> <p>Самоевалуација и евалуација</p>
--	--	--------------------------------	---	--	--

<p>3.</p>	<p>- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог; - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста); - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште; - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке.</p>	<p>ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (39)</p>	<p>Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богатење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака Четири писмена задатка.</p>	<p>Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност - Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним примерима ученици евалуирају своје знање - Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација</p>
-----------	--	------------------------------------	---	--	--

НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА*

Процес праћења и вредновања ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика.

Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, 15 мин. Провера знања, тематске провере знања , тест – годишња провера знања)

Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета , као и напредак и других ученика (различите анкете, скале процене,, табеле и сл.)

Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.

*Важи за све разреде

ОБЛАСТ / ТЕМА	СТАНДАРДИ (5. разред)		
	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
1. ЧИТАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	<p>СЈ.1.1.1. изражајно чита текст</p> <p>СЈ.1.1.2.разуме краћи текст који чита у себи и наглас</p> <p>СЈ.1.1.3.разликује у краћем тексту битно од небитног</p> <p>СЈ.1.1.4.изводи закључак заснован на једноставнијем тексту</p> <p>СЈ.1.1.5. служи се садржајем да би пронашао текст</p>	<p>СЈ.2.1.1. чита „с оловком у руци“ ради учења и извршавања одређених задатака</p> <p>СЈ.2.1.2.проналази и издваја битно и небитно у краћем тексту</p> <p>СЈ.2.1.3. препознаје основне облике изражавања (дијалог, монолог, нарација, дескрипција)</p>	<p>СЈ.3.1.1.самостално изводи закључке засноване на краћем тексту</p> <p>СЈ.3.1.2. препознаје и повезује садржаје из различитих текстова (према теми, времену радње и сл.)</p> <p>СЈ.3.1.3. уочава и именује у тексту основне облике изражавања</p>
2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	<p>СЈ.1.2.1. користи оба писма (ћирилицу и латиницу)</p> <p>СЈ.1.2.2.саставља разумљиву и граматички исправну реченицу</p> <p>СЈ.1.2.3. препричава текст на основу тражених елемената</p> <p>СЈ.1.2.4. познаје елементе писма и вести</p> <p>СЈ.1.2.5.примењује правописну норму у једноставним примерима</p>	<p>СЈ.2.2.1.самостално препричава текст држећи се елемената фабуне</p> <p>СЈ.2.2.2. саставља вест и приватно писмо према задим елементима</p> <p>СЈ.2.2.3. примењује правописну норму у већини случајева</p>	<p>СЈ.3.2.1. самостално саставља вест и писмо</p> <p>СЈ.3.2.2.доследно примењује правописну норму</p>
3. ГРАМАТИКА И ЈЕЗИК	<p>СЈ.1.3.1.препознаје категорију променљивости речи</p> <p>СЈ.1.3.2. препознаје службу речи у реченици</p> <p>СЈ.1.3.3. правилно</p>	<p>СЈ.2.3.1. препознаје све врсте речи (променљиве и непроменљиве)</p> <p>СЈ.2.3.2. познаје и одређује падеже у реченици или краћем тексту</p>	<p>СЈ.3.3.1.познаје и именује све врсте речи и подврсте именица, придева, бројева и именичких заменица</p> <p>СЈ.3.3.2. познаје и именује граматичке категорије именских</p>

	<p>употребљава падеже у реченици</p> <p>CJ.1.3.4. правилно употребљава глаголске облике у реченици и разликује основна глагол. времена (прошло, садашње, будуће)</p> <p>CJ.1.3.5. уочава непознате речи у тексту и тражи њихово појашњење</p>	<p>CJ.2.3.3. уочава реченичне чланове у школским (типичним) примерима</p> <p>CJ.2.3.4. познаје основне глаголске облике (инфинитив, радни глагол. придев, презент, перфекат, футур)</p> <p>CJ.2.3.5. користи речник за објашњења непознатих речи</p>	<p>речи и глагола</p> <p>CJ.3.3.3. повезује падеж, основно значење и службу</p> <p>CJ.3.3.4. самостално одређује реченичне чланове у типичним примерима</p> <p>CJ.3.3.5. самостално уочава и именује глагол. облике у реченици или крајем тексту</p> <p>CJ.3.3.6. одређује значење непознатих речи на основу њиховог контекста</p>
--	---	---	--

4. КЊИЖЕВНОСТ	<p>CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књиж. дела са именима аутора и ликом из дела</p> <p>CJ.1.4.2. разликује усмену и ауторску књижевност</p> <p>CJ.1.4.3. препознаје лирску и епску народну поезију</p> <p>CJ.1.4.4. препознаје епски десетерац</p> <p>CJ.1.4.5. уочава особеност песничког језика (сликовитост песничког израза) и упознаје појам стилске фигуре</p>	<p>CJ.2.4.1. уочава основне елементе књиж. дела (тему, ликове, место, време)</p> <p>CJ.2.4.2. препознаје основне стил. фигуре (епитет, ономатопеју, поређење, персонификацију)</p> <p>CJ.2.4.3. препознаје књижевни род</p> <p>CJ.2.4.4. препознаје основне врсте риме и строфе</p>	<p>CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу карактеристичних одломака, ликова и мотива</p> <p>CJ.3.4.2. проналази и именује једноставније стилске фигуре (епитет, поређење, персонификацију, ономатопеју)</p> <p>CJ.3.4.3. познаје и уочава врсту риме</p>
----------------------	--	---	---

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

У току школске године биће реализоване две процене остварености стандарда: на крају првог полугодишта и на крају школске године (ова процена обухвата читаво градиво). Ученици ће решавати тестове израђене по стандардима.

2.2. ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Разред: ПЕТИ

Недељни број часова: 2

Годишњи број часова: 72

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Циљеви:

1. Овладавање комуникативним вештинама и развијање способности и метода учења страног језика
2. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика
3. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости
4. Стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика
5. Развијање радозналости, истраживачког духа и отворености према комуникацији са говорницима других језика

Задаци:

1. Разумевање говора (да разуме усмене поруке исказане савременим језиком
2. Усмена изражавање (да буде у стању да учествује у једноставном разговору)
3. Разумевање слушаног текста у вези са свакодневним ситуацијама из домена његовог интересовања
4. Писано изражавање (да напише нешто о себи и својим интересовањима и да изнесе свој лични став о прочитаном)
5. Стицање увида у сличност и разлике у навикама, обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земље чији језик уче

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЛИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
По завршеној теми/области ученици су у стању да у усменој и писменој комуникацији: -разумеју краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/давање информација личне природе; - поздраве и отпоздраве, представе себе и другог	1. My World; People are People Поздрављање; представљање себе и других и тражење/давање информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту;	Изрази иречикојесеодносенатему; језичке структуре: <i>Hi! Welcome to my house. I'm Emma. This is my best friend. Her name is Polly. These are my parents. Their names are Peter and Susan. Susan is Emma and</i>	септембар - октобар

<p>користећи једноставна језичка средства;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; -разумеју једноставније текстове у којима се описују способности у садашњости; - размене информације које се односе на способности; - опишу сталне способности у садашњости користећи неколико везаних исказа; - разумеју једноставнији опис живих бића, предмета и места и положаја у простору; - опишу жива бића, предмете и места и положаја у простору, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју и формулишу једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; - питају и кажу шта некоима / нема и чије је нешто; - разумеју и реагују на једноставне молбе; - упуте једноставне молбе; -уочавају сличности и разлике у култури становња (разлика у појму „башта“) и породичним односима у ВБ и код нас, начину разоноде и популарним спортовима/активностима међу децом и младима 	<p>описивање способности у садашњости;</p> <p>описивање живих бића,</p> <p>предмета и места и положаја у простору;</p> <p>изражавања припадања и поседовања;</p> <p>изражавања молби и захтева.</p>	<p><i>Jake's mother. This is my parents' car. What's your address /postcode /phone number? What sports are you interested in? Is this bike yours? No, it isn't mine. Jake's the boy with short dark hair. Where's the man with the violin? He's next to the clock. Where's the racket? It's in the bag. What colour is the hat? It's blue. (The Present Simple Tense глагола to be, присвојни придеви и присвојне заменице, Саксонски генитив, описни придеви, предлози за место); Can you play the guitar? Yes, I can. No, I can't. What can you do? I can't play the guitar, but I can play the piano. (модални глагол can за изражавање способности); May/Could/Can I speak to Mr Hill, please? (модални глаголи can/could/may за изражавање молби и захтева-WB); I've got three photographs, but I haven't got a ball. He's got a ruler. She hasn't got an apple. Have you got an umbrella? Yes, I have./No, I haven't. What have you got? (Have got за изражавање поседовања); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему (слушају, читају, говоре и пишу); сличности и разлике у културама.</i></p>	
<p>-препознају и именују појмове који се односе на тему;</p>	<p>2. It's delicious!</p>	<p>Изразе и речи које се односе на</p>	<p>октобар</p>

<p>-разумеју и реагују на свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним потребама, осетима и осећањима;</p> <p>- изразе, основне потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима;</p> <p>- разумеју једноставне исказе који се односе на присуство/одсуство нечега и реагују на њих;</p> <p>- изразе присуство/одсуство нечега;</p> <p>разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на описивање допадања и недопадања;</p> <p>- изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење;</p> <p>- разумеју једноставне молбе и захтеве и реагују на њих;</p> <p>- упуте једноставне молбе и захтеве;</p> <p>- затраже и пруже кратко обавештење;</p> <p>- сезахвале на једноставан начин;</p> <p>- разумеју једноставније изразе који се односе на количину нечега;</p> <p>- питају и кажу колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства;</p> <p>- на једноставан начин затраже артикле у продавници једноставним изразима за количину, наручијело и/или пиће у ресторану и пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта;</p> <p>- састави списак за куповину – намирнице и количина намирница (две векне хлеба, пакет тестенине, три конзервету њевине и сл.)</p> <p>- изрази количину у мерама – 100 гр шећера, 300 гр брашна и сл.</p> <p>- уочесличности и разлике у начину исхране у ВБ и код нас.</p>	<p>Исказивање потреба, осете и осећања; изражавања присуства/одсуства нечега; Изражавања допадања/недопадања; изражавања молби, захтева, захвалности;</p> <p>исказивања количина и цена; изражавања упутства (рецепт за припремање хране)</p>	<p>тему; језичке структуре</p> <p><i>I'm really hungry. Do you want my cheese sandwich? Yes, please. Thank you. I haven't got any food for you. Well, have you got any water? I've got some vegetables. Do you eat any chocolate? Yes, I eat a lot of chocolate. Do you drink any milk? Yes, I usually have some milk for breakfast. There isn't any dog food. How many bananas/much cheese do we need? You need a few apples and a little water. (бројиве и небројиве именице, детерминатори some, any, no, much, many, a lot of, a few, a little)</i></p> <p><i>Do you like coffee? No, I don't. I never drink it. He wants 'pljeskavica' for lunch because he likes it. Mmmm! I love cheese. Can I have an orange, please? A loaf of bread, a bunch of bananas, two bags of sweets, a tin of tuna... Anything else? That's £ 80. Here you are. Thank you. You will need 300 g flour, 200 g butter...; Pour the cooked apples into a dish. Put the dish into the oven. (императив, неодређени и одређени члан a/an, the – прво поменути, друго поменути); кратке и дуге текстове и дијалоге који се односе на тему (рецепте за припремање</i></p>	<p>- новембар</p>
--	---	---	-----------------------

		хране, разговор у продавници...) и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).	
<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују сталне и уобичајене радње/активности; - размене информације које се односе на дату комуникативну ситуацију; - опишу сталне, уобичајене радње/активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о хронолошком времену у ширем комуникативном контексту; - поставе и одговоре на једноставнија питања личне природе; - у неколико везаних исказа саопште информације о себи и другима; - опишу дневни / недељни распоред активности; - разумеју и реагују на једноставније исказе који се односе на изражавањедопадања и недопадања; - изразедопадање и недопадање уз једноставнообразложење; - разумеју честитку и одговоренању; - упутепригодну честитку; - разумеју и, примењујући једноставнија језичка средства, опишу начин прославе рођендана, као и време и начин прославе празника у земљама енглеског говорног подручја; - уочесличности и разлике у временској организацији школског године у ВБ и код нас (мали и велики распуст) 	<p>3. Every day Описивање догађаја у садашњости; давање информација о себи и тражење/давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту; изражавањехронолошког времена (сати и минути, дани и недеље, датуми); изражавањедопадања/недопадања; описивање и честитање празника и рођен дана.</p>	<p>Изрази иречикојесе односе на тему; језичке структуре: <i>We live in London. Our flat is on the third floor. School starts at twenty to nine. On Thursdays, I don't go home at half past three. I have a piano lesson. My sister doesn't go to high school. He never puts the knives and forks in the right place. Do you always take the bus to school? What time do you get up/go to bed? When does summer start in Australia? What's the date today? It's 26th of September. How do children in Britain celebrate birthdays? When does the school year start in Britain? What's your favourite month? My favourite month is September because my birthday is in September. I don't like September because the school year starts in September. What do people in America celebrate on the 4th July? Where do meerkats live? How do people in Britain celebrate Christmas/Easter? What is Shrove Tuesday? When do people in the USA celebrate Halloween/Thanksgiving? What is the biggest festival in Scotland? And in Serbia?</i></p>	<p>новембар децембар</p>

		<p>(The Present Simple Tense за сталне и уобичајене радње, прилози учесталости, основни и редни бројеви-WB); кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју једноставније текстове у којима се описују тренутне радње; - размене информације које се односе на тренутне радње/активности; - разумеју и размене информације које се односе на тренутне и сталне /уобичајене радње/активности - опишу сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа; - разумеју и реагују на своје и туђе обавезе; - размене једноставније информације које се односе на своје и туђе обавезе и правила понашања; - представе листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства; - разумеју и реагују наједноставније исказе који се односе на жеље, интересовања и изражавање допадања и недопадања; - опишу своје и туђе жеље и интересовања и изразе допадање и недопадање уз једноставно образложење. 	<p>4. Love to learn Описивање догађаја у садашњости – тренутних сталних/уобичајених догађаја/активности; описивање догађаја у причама; изрицање обавеза; изражавање интересовања, допадања/недопадања</p>	<p>Изрази иречикојесе односе на тему; језичке структуре: <i>We're learning about the animals here on the farm. They aren't looking at us. I'm not watching TV. I'm doing my homework. What are you doing? Where are they going? (The Present Continuous Tense за изражавање тренутних радњи); At the moment I'm feeding the penguins. I feed them every day. They eat fish. Liam always cleans the animals' houses in the afternoon. Today he's cleaning the elephants' house. (The Present Simple / The Present Continuous – разлике у значењу); I must put out the rubbish. She must tidy up her room. (модални глагол must за изражавање обавеза); While he is sitting under the tree, a nut falls on him. When he sees the animals, he stops them. (The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense у причама/наративно + личне заменице у функцији објекта); Lucy is crazy about</i></p>	<p>децембар-јануар-февруар</p>

		<p><i>football. Do you like playing tennis? What do you like doing? Pavle hates getting up early. (be interested in/ good/bad at, crazy about, like/love/hate-WB);</i> кратке текстове и дијалоге који се односе на тему и интеркултурне садржаје (слушају, читају, говоре и пишу).</p>	
<ul style="list-style-type: none"> -препознају и именују појмове који се односе на тему; - исказу своје ставове и мишљења употребом адекватних придева; - упореде међусобно два или више бића, предмета и појава по степену изражености неке особине; - разумеју једноставније предлоге и одговоре на њих; - упуте једноставан предлог; - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање; - разумеју једноставно формулисане предлоге и реагују на њих; - затраже и упуте једноставно формулисане предлоге 	<p>5.The music of life Описивање предмета и појава, музичких инструмената и праваца, исказивање ставова и мишљења, упоређивање предмета, бића и појава, исказивање предлога и позива на заједничку активност</p>	<p>Изрази и речи које се односе на тему; језичке структуре: <i>Let's go swimming this evening! That's a good idea. Why don't we meet outside the cinema? OK. What time? How about twenty past two. Fine. I'll see you there at twenty past two. What shall we do today? Why don't we play football? (The Present Simple Tense (be, want) Императив, Why don't we /you...?How about...? Компарација придева</i></p>	<p>фебруа р</p>
<ul style="list-style-type: none"> -препознају и именују појмове који се односе на тему; - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - говоре о својим хобијима и интересовањима; 	<p>6. A question of sport Описивање спортских активности, описивање догађаја из прошлости, описивање способности у прошлости, описивање хобија и исказивање интересовања</p>	<p>Изрази и речи које се односе на тему; језичке структуре: прошло време <i>I was silly yesterday. She wasn't on holiday last week. Were they at a theme park? No, they weren't./Yes, they were. (The Past Simple Tense глагола to be). We travelled to Spain by plane. We grabbed our luggage and...He forgot his passport. I fell over and hurt my knee. (The Past Simple Tense правилних</i></p>	<p>март</p>

		и неправилних глагола)	
<ul style="list-style-type: none"> - разумеју краће текстове у којима се описују догађаји и способности у прошлости; - размене информације у вези са догађајима и способностима у прошлости; - опишу у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости; - опишу неки историјски догађај, историјску личност и сл. - говоре о развоју технологије и технолошким достигнућима данашњице - изразе слагање и неслагање 	<p>7. The time machine Описивање догађаја из прошлости, хронолошко приказивање појаве, изражавање слагања/ неслагања</p>	<p>Изрази и речи које се односе на тему; језичке структуре: <i>Did you enjoy it there? Yes, I did./No, I didn't. He didn't want to come home. We didn't enjoy our holidays because the weather was bad. Where did you spend your summer holiday? How did you travel? (The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, одрични и упитни облик); I agree, I think so, That's right; Maybe you're right, but, I'm not sure, I disagree</i></p>	март-април
<ul style="list-style-type: none"> - разумеју једноставне описе живих бића, појава и места и опишу их користећи једноставна језичка средства; - упореде и опишу карактеристике живих бића, појава и места, користећи једноставнија језичка средства; - разумеју, траже и дају једноставнија обавештења о метеоролошким приликама у ширем комуникативном контексту; - опишу метеоролошке прилике и климатске услове своје земље и једној од земаља циљне културе једноставним језичким средствима – ВБиСАД; 	<p>8. Talking to the world Описивање карактеристика места; изражавање положаја у простору; описивање живих бића; исказивање обавезе и забране</p>	<p>Изрази и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>How high is that mountain? It's 2000 metres high. How wide is the river? It's 500 metres wide. How deep is the lake? It's 50 metres deep. How long is the tunnel? It's 2 kilometres long. Модални глаголи must/ have to: She has to get up early. I don't have to get up early on Saturdays. Do you have to get up early on Saturdays? Yes, I do. No, I don't. You mustn't do that again. Неодређени и одређени члан- прво и друго помињање: I met a nice boy. The boy is in my brother's class.</i></p>	април-мај
<ul style="list-style-type: none"> - разумеју договоре и намере и реагују на њих; - размене једноставне исказе у вези са својим и туђим договорима и намерама; - саопште шта они или неко други планирају, 	<p>9. Getting around Исказивање договора и намера; давање упутстава у циљу сналажења у простору; исказивање метеоролошког</p>	<p>Изрази и речи које се односе на тему; језичке структуре <i>I am going to watch TV because parents are not going to be at home this evening. Are</i></p>	мај-јун

<p>намеравају; - разумеју и дају упутства у циљу сналажења у простору</p>	<p>времена;</p>	<p><i>you going to watch 'Hollyoaks'? Yes, I am. No, I am not. What's Marko going to do? He's going to play football. I'm meeting my dentist tomorrow. Are you travelling to Spain this summer? (Going to за изражавање будућних планова, The Present continuous for arrangements)</i> <i>It's windy today, It was rainy yesterday. It's usually hot in summer. It's usually wet here. The weather in the north-west of England is cold.</i> <i>Go straight/turn left/It's next to/It's not far</i></p>	
---	-----------------	---	--

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА
<p>Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима у ширем друштвеном контексту</p>	<p>Наставна област се реализује кроз слушање и читање дијалога, наративних текстова, формулара, кроз усмено и писмено давање информација о себи и другима (СМС, имејл, формулари).</p>
<p>Описивање карактеристика живих бића, предмета, појава и места</p>	<p>Овај програм се остварује кроз слушање и читање једноставнијих описа живих бића, предмета, појава и места и њиховог поређења; усмено и писано описивање / поређење живих бића, предмета, појава и места; израда и презентација пројеката (постера, стрипова...)</p>
<p>Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности</p>	<p>Ова тема се остварује кроз активностислушања и читања једноставнијих текстова који садрже предлоге; кроз усмено и писано преговарање и договарање око предлога и учешћа у заједничкој активности; писање позивнице за прославу / журку или имејла / СМС-а којим се уговара заједничка активност; прихватање /одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми</p>

	учтивости и давање одговарајућег оправдања / изговора.
Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности	Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности се остварује кроз језичке активности у комуникативним ситуацијама где се ученици користећи модалне глаголе за изражавање молбе и захтева уче правилима учтиве комуникације.
Разумевање и давање упутстава	Ова наставна област реализује се кроз повезивање упутстава (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње, кроз давање упутстава за рад.
Описивање и честитање празника, рођендана и значајних догађаја, честитање на успеху и изражавање жаљења	Кроз интеракцијски однос у учионици ученици се уче усменој и писаној форми упућивању пригодних честитки за прославу рођендана и значајнијих догађаја. Уче и о начину прославе истих у Великој Британији.
Описивање догађаја и способности у садашњости	Кроз усвајање нових граматичких партија, вођењем дијалога, усмеравањем дискусије, кроз систематизацију наученог градива, ученици се уче примени садашњег глаголског времена.
Описивање догађаја и способности у прошлости	Наставник иницира комуникацију, подстиче самосталност ученика у раду, ученици усмено и писмено размењују и описују догађаје из прошлости кроз израду и реализацију пројеката о историјским догађајима и личностима из прошлости.
Исказивање жеља, планова и намера	Мотивисањем ученика да изразе сопствено мишљење, слушањем и читањем исказа у вези са жељама, плановима и намерама остварује се интеракцијски однос у учионици којим се ученици уче исказивању будућих планова и намера.
Исказивање потреба, осета и осећања	Овај програм се остварује мотивисањем ученика да изразе своје емоције, усмено и писано исказивање својих и туђих осећања мимиком, гестикулацијом, употребом емотикона...
Исказивање просторних односа и величина	Усменим и писаним размењивањем информација у вези са просторним односима и величинама увежбавају се предлози, поређење придева.
Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког)	Описивањем хронолошког времена, дневних и недељних активности, климатских услова усменим исказима, повезивањем звучног материјала са илустрацијом и текстом, израдом и презентацијом пројеката о климатским условима, наставник излаже градиво, објашњава нове речи и изразе, врши систематизацију градива.
Изрицање дозвола, забрана, правила понашања и обавеза	Овај програм се остварује слушањем и реаговањем ученика на упутства наставника, постављањем питања у вези са забранама, правилима понашања и обавезама и одговарање на њих; усмено и писано саопштавање забрана, правила понашања и обавеза (нпр. креирање постера са правилима понашања, списак обавеза...)
Изражавање припадања и поседовања	Кроз формулисање једноставнијих израза који се односе на поседовање и припадност постављањем питања у вези са датом комуникативном ситуацијом и одговарањем на њих ученици се уче да питају и кажу шта неко има или нема и чије је нешто

Изражавање интересовања, допадања и недопадања	Развијањем интеракцијског односа у учионици размењују информације о својим и туђим интересовањима, хобијима, допадању и недопадању. Овај програм се остварује и истраживачким пројектних активности (нпр. колики број ученика у одељењу воли / не воли пливање, скијање, тенис и сл.) графичко приказивање и тумачење резултата.
Изражавање мишљења (слагања и неслагања)	Иницирањем комуникације наставник подстиче ученике на критичко мишљење, подстиче ученике да изразе своје слагање или неслагање у вези са одређеном темом, поставља питања, упућује на нове изворе знања.
Изражавање количине, бројева и цена	Овај програм се реализује слушањем и читањем текстова на теме поруџбине у ресторану, куповине, играње улога (у ресторану, у продавници, у кухињи ...); писањем списка за куповину; записивањем и рачунање цена, глумом, радом у паровима, препричавањем..

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

Тема	Starter unit My world	People are people	It' delicious	Every day	Love to learn	The music of life	A question of sport	The time machine	Talking to the world	Getting around
Стандарди	1.1.17.	2.1.4. 2.1.8. 2.1.22. 3.1.3. 3.1.8.	1.1.17, 1.1.15. 2.1.8. 2.1.15. 3.1.8. 3.1.15.	1.1.20.	1.1.20.	1.1.17. 1.1.19. 1.1.20.	1.1.20.	1.1.18. 1.1.19. 1.1.20. 2.1.4.	1.1.20. 2.1.7.	1.1.18. 1.1.19. 1.1.20.
Следећи стандарди су присутни на готово свим часовима :										
ПСТ 1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.7 1.1.8 1.1.9 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.14 1.1.16 1.1.21 1.1.22 1.1. 23 1.2.1 1.2.2 1.2.3 1.2.4.										
ПСТ 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.1.6 2.1.12 2.1.13 2.1.16 2.1.24 2.1.25 2.2.1 2.2.2 2.2.3 2.3.1 2.3.2										
ПСТ 3.1.1 3.1.2 3.1.6 3.1.17 3.1.20 3.1.29										
Због тога ови стандарди нисе наведени већ само они који су специфични за одређене наставне јединице										

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учење у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дејча и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свој деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према окоolini:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину

сапретходним.

- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Корелација са другим предметима: српски језик, немачки језик, грађанско васпитање, математика, ликовна култура, музичка култура, географија

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

- посматрање и праћење рада и активности на часу
- усмена провера кроз играње улога у паровима
- задаци у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестови слушања
- ученички радови/ пројекти, панои и презентације

- вођење сопственог речника
- домаћи задаци
- диктати и петнаестоминутне провере, писмени и контролни задаци

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ: допунска настава се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Годишњи фонд : 36 часова (1 час недељно)

Задаци: допунска настава се организује за све ученике који не усвоје потребан минимум захтева за енглески језик, односно слабије напредују у савладавању наставних садржаја из овог наставног предмета. То су најчешће ученици који у току године имају недовољан успех, али је допунски рад намењен и ученицима који наилазе на различите тешкоће у учењу или често изостају са редовне наставе. Допунску наставу одликују диференцирани или индивидуални приступ учењу на овим часовима по потреби и ван њих. Могућа су одступања у броју часова или наставним садржајима, јер се допунски рад организује према потребама ученика.

Облици рада су: индивидуални, индивидуализовани, рад у паровима, групни рад.

Сарадници су: Стручна већа, ПП служба и родитељи.

Праћење рада се врши кроз: дневник допунског рада, педагошку свеску и дневник рада.

Вредновање се врши на основу: успешно савладаног градива, способности праћења и учествовања у даљем раду и напредовања у односу на предходно стање.

План допунске наставе из енглеског језика

Пети разред

Наставна тема	Број предвиђених часова
Classroom objects, days of the week, months of the year; Present simple 'to be', free time; Present simple 'to have got', hobbies and interests, question words	9
Places in a town, Is there/Are there...?; Adjectives, countries, nationalities and languages; Present simple (affirmative, negative, questions and short answers)	9
Animals, present continuous (affirmative, negative, questions and short answers); Activities in and out of school, 'can'; Food and drink, a/an, some/any, much/many, a lot of	9
Past simple to be, regular and irregular verbs	9

2.3. ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења *ликовне културе* је да се ученик развијајући стваралачко и креативно мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог и других народа.

Предметни исходи	Стандарди	Компетенције Општег предмета некомпетенције	Назив теме /садржај	Кључни појмови држава	Начини поступци остваривања програма (Дидактичко-методичко упутство)	Начин провере остваривања
	<p>Основни ниво ЛК.1.1.1. разликује користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања и вештаства уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво ЛК.2.1.2. образложити свој рад и радове других (нпр. наводити садржај, тему, карактеристи</p>	<p>компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, вештина сарадње, вештина заживљавање демократије</p>	<p>ЛИНИЈА (10o+8п+2ea=20) <u>Основни садржаји</u> - Непосредно извлачење линија са различитим цртачким материјалима, на различитим подлогама и колажирање - Својства и врсте линија - Линије у природи - Линија као средство за стварање различитих ликовних својстава површина - Линија као ивица тродимензионалног тела - Линија <u>Проширени садржаји</u> Савремена средства за цртање – дигитална табла и</p>	<p>Цртеж, ликовни елементи, материјали, технике, визуелно, галерија, музеј</p>	<p>- вербално-текстуални (кроз разговор и дискусију дефинисање појма линија и њених карактеристика својстава и врста); - илустративна-корелација са природом и појавом линије у природи; - подстицање на опажање различитих врста и карактеристика линија у природи; - практично-демонстративни поступак (извлачење линија различитим ликовним техникама на различитим материјалима-меке оловке на различ</p>	<p><i>Формативно, оцењивање, усмен одговор, радна листа, практичан рад, Самоевалуација, ивентуација крајем месеца и током појединих часова, портфолио ученика</i></p>

	<p>кетехнике...)</p> <p>2.2.1. одабира адекватанс адржај да би представи он еку идеју или концепт напреднииво ЛК.3.1.2. одабира аде кватна средства материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољиначин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.4. уочава међ усобну повезаност елемената, принцип млиса држајана свом раду и на радовима другић ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да би постигао одређени ефекат ЛК.3.3.3. корист и другам места и изворе да би проширио свој знања и изуметност</p>		<p>оловка зацртање, 3Д оловка, апликативни програми зацртање... аматерски цртеж, децји цртеж, схематски цртеж, технички цртеж, научне илустрације... Занимања у којима је неопходна вештина слободоручног цртања ;</p>	<p>итим подлогама, темпере, колаж); - примена игре као методе учења и при ступа задатку; - дефинисање илустра цијом демонстрацијом линије као границе 3д облика у техници вајања; - креирање задатака; - подстицање, коректура (савети које наставник даје у току практичног рада , питања која наводе ученика на промишљање и развијање идеја); - увођење и примена савремене технологије у настави (3Д оловка, апликативни програми зацртање, виртуелна посета пећини Ласко, нпр); - кооперативно учење; - корелација са наставом информатике и рачунарства (цртање и сликање на рачунару); - корелација са музичком културом; -</p>	
--	---	--	--	---	--

					корелација са математиком, биологијом и историјом; - естетска анализа (изражавањ еставова, идеја, мишљења и вредности на позитиван и аргументован начин, тумачење и разумевање уметничког	
--	--	--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - пореди облике из природе, окружења и уметничких дела према задатим условима; - гради апстрактне и/или фантастичне облике користи да бранесадржаје како подстицај за стваралачки рад; - наслика реалне облике у простору са мотом мешајући боје да бидо би о/ла жељени тон; - обликује препознатљиве тродимензионалне облике одабраним материјалом и поступком; - преобликује предмет за рециклажу дајући му нову употребну вредност; - комбинује ритам, линије и облике стварајући оригиналан орнамент за одређену намену; - објасни зашто је дизајн важан и ко дизајнира одређене производе; - разматра, у групи, како је учио/ла о облицима и где га знања примењује; - искаже своје мишљење о томе зашто је уметничко наслеђе важно; 	<p>Основни ниво ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.2. изводи и дводимензионалне и тродимензионалне радове</p> <p>ЛК.1.1.3. описује своја радова другима (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво ЛК.2.1.2. образлаже своја радова другима (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p>	<p>дигитална компетенција, решавање проблема, вештина сарадње, вештина заживљавања, вештина за управљање, еколошка компетенција, естетска компетенција, предузетничка компетенција, брига за здравље, еколошка компетенција, естетска компетенција</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛИК (140+4в+2еа=20)</p> <p style="text-align: center;"><u>Основни садржаји</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Природа и њени облици - Својства карактеристике облика - Луминообјекти - - Врсте облика Основни и површински тродимензионални облици - Величина облика и међусобни однос величина - Груписање облика у равни или - простору <u>Проширење садржаја</u> Уметничко наслеђе – наслеђе етнокултуре. Значајни римски споменици у Србији. 	<ul style="list-style-type: none"> - вербално-текстуални- кроз објашњавање, разговор и дискусију дефинисање појма облика и његових карактеристика (својства и врсте, 2д и 3д облици, величине облика и међусобни односи, груписања, планови, реална и имагинарна функција облика.); - илустративни- кроз конкретне примере из човекове средине, историје уметности и корелацијом са другим наставним предметима (за сваку наставну јединицу); - практично - демонстративни - кроз употребу различитих првопојединачних основних, а потом комбинованих ликовних материјала и техника (цртеж, слика, вајање, графика, колаж...); - креирање задатака; - подстицање, коректура; - естетска анализа заједно са ученицима (ум. дела и уметничких радова) и вредновање; - корелација са историјом, биологијом, 	<p><i>Формативно, оцењивање, усмен одговор, уметничка, практичан рад</i></p> <p><i>Самоевалуација</i></p> <p><i>на крају месеца</i></p> <p><i>итоком појединих часова, портфолио ученика</i></p>
---	---	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - опишери тамкојиучава а уприроди,окужењуи уметничкимделима; - пореди утисак који на њега/њуостављајур азличитеврстеритм а; - разматра, у групи, како је учио/ла овизуелном ритму и где та знања може применити; - гради правилан, неправилан ислободанвизуелнир итам,спонтаноилисо ређеномнамером; - користи, у сарадњи са другима,одабране садржаје као подстицај застварање оригиналног визуелногритма; - направи,самостално,и мпровизованиприборо добраногматеријала; - искажесвојемишљење отомезаштољудиствар ајууметност; 	<p>Основни ниво ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...) средњи ниво ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) напредни ниво ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принциплисадржаја на свом раду и на радovima других</p>	<p>етенија за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, вештина сарадње, вештина заживо у демократској друшву, брига за здравље, еколошка компетенција,</p>	<p>РИТАМ (70+9в+2са=18) <u>Основни садржаји</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ритам у структурама природних и вештачких материјала: линија, облици и боја - Слободан спонтан ритам линија, боја, облика, мрља - Својства орнамента - Слободно ритмичко компоновање <p><u>Проширени садржаји</u></p> <p>Уметничко наслеђе – значај праисторијског наслеђа на простору Србије и света.</p>	<p>Понављање, правилно, спонтано, апстрактно, шема, примењена уметност, културно наслеђе</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вербално-текстуални (кроз разговор и дискусију) дефинисање појмаријата; - илустративна корелација са природом (ритам у природи, смена дана и ноћ, смена годишњих доба, падавине, таласи); - подстицање на опажање различитих врста ритмова у структури облика и у текстури природних и вештачких облика; - практично-демонстративни поступак (израда задатака у којима се еистиче понављање линија, боја, облика да би се постигла динамичност или ред); - корелација са музиком, плесом и књижевностима; - креирање задатака; - подстицање, коректура; - разумевање уметничког дела/ученичког рада; - вредновање, организовање одељењских изложби, учење на разликама и процена сопственог напретка; 	<p><i>Формативно, оцењивање, усмено одговарање ученика, практичан рад</i> <i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, портфолио учења</i></p>
---	---	--	--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - пореди различитеначи некомуницирања од праисторије до данас; - обликује убедљиву поруку примењујући знања о ритму, линији, облику и материјалу; - изрази иступорукупним, вербалном, невербалном и визуелном комуникацијом; - тумачи једноставне визуелне информације; - објасни зашто је наслеђе културе важно. 	<p>Основни ниво ЛК.1.1.1. разликује користи (у свом раду) основне медије, материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности</p> <p>ЛК.1.1.3. описује свој рад и радове других (нпр. исказује утисак)</p> <p>ЛК.1.3.3. познаје места и изворе где се налазе проширено своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, атеље, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и радове других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...)</p> <p>2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак) помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју</p> <p>ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принцип садр</p>	<p>Компетенција за целоживотно учење, комуникација, рад са одацима информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, вештина сарадње, вештина за животно учење, демократско друштво, бригада, прављење</p>	<p>ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ (50+7в+2са=14)</p> <p><u>Основни садржаји</u></p> <p>- Визуелно спознавање обликовања и промена облика предмета</p> <p><u>Проширени садржаји</u></p> <p>Уметничко наслеђе</p> <p>- значај наслеђа у историји уметности и културе</p>	<p>Сигнал, знак, симбол, визуелна комуникација, дизајн, примењена уметност</p>	<ul style="list-style-type: none"> - вербално-илустративним подстицајима кроз разговор са ученицима дефинисање и проширивање знања из области визуелног споразумевања (облицима, начинима, улогом, средствима и значајем); - корелација са свакодневним животом, књижевношћу, драмским уметностима-фотографија, филм, телевизија, видео; - креирање задатка, увођење и примена савремене технологије у настави; - примена игре као методе учења и приступа задатку, невербална комуникација-читање информација; и зразлица и карактеристичан положај тела; - кооперативно учење; - пређење, коректура, естетска анализа и вредновање дечијих радова; - обликовање и преобликовање употребних предмета, разговор значају уметности 	<p><i>Формативно, оцењивање, усмено одговарање ученика, практичан рад</i></p> <p><i>Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, портфолио ученика</i></p>
---	---	--	--	--	--	---

	<p>жајана свом раду и на радовима других ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне елементе и принципе да бипости - гао одређени ефекат ЛК.3.3.3. користид ругаместа и изворе да би проширио своја знања и уметности</p>			<p>за одржив развој; - креирање задатка; - подстицање ученика и вршење коректуре, давање предлога, сугестија, повратне информације о раду; - естетска анализа (изражавање естетског идеја, мишљења и вредности на позитиван и аргументован начин, тумачење и разумевање уметничког дела/ученичког рада; - вредновање, организовање одељењских изложби, учење на разликама и процена сопственог напретка;</p>	
--	---	--	--	--	--

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања,)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа стручних сарадника у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- исведруго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ				
Упутство за формативну и сумативну оцењивање ученика				
Шта пратимо	Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева процењује се: већине или готово изјављања ира зумевање, примена и вјеровање ученичких улога и процедура; рад са различитим врстама	ученик који остварује веома значајна напредака у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтева којима су утврђени основни и средњег нивоа, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева којима су одређени индивидуални образовни планови прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Формативно оцењивање: бележење активности ученика на часу у евиденцији наставника	Број јављања: Зајављање+ Зајављање више пута++ Задавање комплетног, потпуног одговора на питања +5 Конезна одговор-	Свакоднев нобележење у током године
		- Комисија ученика и наставника	Учесталост јављања на часу по месецима	Пресек стања по лугодишту
	ученик који остварује значајна напредака у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, и испуњавања захтева којима су утврђени основни	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хоризонтално и вертикално повезивање радива Самосталност одговарања	По потреби, и ли жељи ученика

уметничко изражавање;	<p>средњем нивоу, као идео захтевасана предног нивоа посебних стандарда постигнућа у мањој постојећој настави, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);</p>	- Практичан рад	<p>Оцене се одређују кроз естетску анализу наставника и ученика заједно, неретко учешћем и осталих ученика у разреду. Рад који у потпуности задовољава естетске критеријуме у складу са ликовним задацима (оцена 5) Углавном задовољава ивидисеуложени труд (оцена 4) Делимично задовољава – испод прага могућности ученика (оцена 3) Мала количина уложеног труда (оцена 2) Нимало уложеног труда (оцена 1)</p>	<p>Након реализације наставне јединице</p>
		- Свеска из области културе	<p>Потпун садржај наставних јединица уз визуелно обликовање садржаја (оцена 5) Потпун садржај наставних јединица без визуелног обликовања садржаја (оцена 4) Свеске са непотпуним садржајем се не узимају у разматрање</p>	<p>На крају наставне године, пожељи ученика (није обавезна)</p>
	<p>ученик који остварује напредак у овладавању програмом предмета у потпуности, самостално испуњавања захтева који су утврђени на основном и већи део средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима</p>	Бодовање активностивезаних за посете културним догађајима	<p>Усмени извештај о посети галерији, музеју, позоришту или другој културној манифестацији поткрепљен доказима (краћим рефератом у свесци, каталогом, фотографијама...), уз смислено излагање доноси ученику 15 бодова. 30 бодова је оцена 5</p>	<p>Током школске године (зависно од активности ученика)</p>

	дардимапостигнућа, добија оцену добар (3);	- Групни рад (посматрањен аставника, излага ње група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени) Степен знања с вих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група	По потреби
	ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавањ а у помоћ наставника за хтеве који су утврђени у већем делу основног			

		нивоа постигнућа, односно захтеве који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, до бија оцену довољан (2);			
Ангажовање ученика у настави	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадња са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденциј е од стране наставника о:	-	-Пресек стања по тромесечјима
		висок степен ангажовања ученика (4)	-Јављању на часовима (учестало сти активност по месецима)	- Свесно што је рађено на часу нап аписано	
		у ангажовање ученика (3)	-	-	
		ангажовање ученика (2)	Успешности у групној раду, раду у пару (ангажовање, производи) Учесћа у такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима -Несобичном пружању помоћи другим ученицима - Израда pano, ППТ, различитих врста излагања	- Учесталост јављања активности по месецима - Учествује, помаже другима, израђује самостално или са радњом са другима производа - Број и квалитет добровољног учешћа у различитим наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда pano, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) - Спреман је да помогне другима - Иницијатива и квалитет производа	

2.4.МУЗИЧКА КУЛТУРА

Разред: ПЕТИ

Недељни број часова: 2

Годишњи број часова:72

Циљ и задаци

ЦИЉ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: Циљ учења предмета Музичка култура је да код ученика, развијајући интересовања за музичку уметност, стваралачко и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p><u>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; – објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; – искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; – реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма ; – идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p><u>Човек у праисторији</u> Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. <u>Човек Антике</u> Божанска природа музике: – митолошка свест античког човека; – музички атрибути богова; – музика и држава.</p>	<p>Током Школске Године</p>

<ul style="list-style-type: none"> – класификује инструменте по начину настанка звука; – опише основне карактеристике ударалки; – препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; – изражава се покретима за време слушања музике; – вербализује свој доживљај музике; – идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; – анализира слушано дело у односу на извођачки састав и инструменте; – илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); – критички просуђује лош утицај прегласне 	<p>МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p>	<p>Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;</p> <p>Најстарији инструменти: тело, ударалке, дувачки, жичани; Ударалке – настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке ударалке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске ударалке;</p> <p>Елементи музичке изражајности – темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција,</p>	<p>Током Школске Године</p>
---	---------------------------------------	--	-------------------------------------

	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом; Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.</p>	<p>Током Школске године</p>
--	--	---	-----------------------------

Кључни појмови садржаја: ПОКРЕТ, РИТАМ, МЕЛОДИЈА, ТЕМПО, ДИНАМИКА.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Настава је усмерена на остваривање исхода и даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике, лично музичко изражавање ученика и музичко стваралаштво

у оквиру којих ученик користи теоријска знања као средства за учествовање у музици. У том смислу основни методски приступ је *од звука ка теорији*.

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Да би постигао очекиване исходе васпитно-образовног процеса, наставник остварује наставу и учење користећи глас и покрет, музичке инструменте, елементе информационих технологија као и развијених модела мултимедијалне наставе. Корелација између предмета може бити полазиште за бројне пројектне предлоге у којим ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати вештине приступања и коришћења информација (интернет, књиге...), сараднички рад у групама, као и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Рад у групама и радионицама је користан у комбинацији са осталим начинима рада, поготово када постоји изазов експонирања ученика, као вид премошћавања стидљивости или анксиозности.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика,
- Музички инструменти,
- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

ЧОВЕК И МУЗИКА

Знање о музици кроз различите епохе има за циљ разумевање улоге музике у друштву, упознавање музичких изражајних средстава, инструмената, жанрова и облика. У начину реализације ових садржаја увек треба кренути од музичког дела, слушања или извођења. Час треба да буде оријентисан на улогу и природу музике, однос човека у датом периоду према њој и њеној намени, као и промишљању да ли је музика била уметност какву је данас познајемо или и нешто друго. Информације које се тичу контекста треба да буду одабране и пренесене у служби разумевања света музике у датом духу времена. Хронолошки аспект Музичке културе за пети разред доприноси корелацији знања.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Музички инструменти су незаобилазни елемент свих области Музичке културе. Како су, поред људског тела и гласа, једно од најстаријих средстава изражавања човека, информације о првим музичким инструментима треба да проистекну непосредно из историјског контекста и свакодневног живота. Инструменти Орфовог инструментаријума могу бити полазна тачка за класификацију инструмената у зависности од начина стварања звука (ударалке, дувачки и жичани). Посебан фокус је на инструментима из групе ударалки, као најједноставнијим и присутним од самог почетка музичког изражавања.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Слушање музике је активан психички процес који подразумева емоционални доживљај и мисаону активност. Ученик треба да има јасно формулисана упутства на шта да усмери пажњу приликом слушања како би могао да прати музички ток (попут извођачког састава, темпа, начина на који је мелодија извајана, специфичних ритмичких карактеристика и сл.). У контексту праисторије и антике, посебно треба обратити пажњу на везу између природе музичког тока и намене слушаног дела повезати са контекстом настанка дела и намене.

Композиције које се слушају својим трајањем и садржајем треба да одговарају могућностима перцепције ученика. Вокална, инструментална и вокално-инструментална дела треба да буду заступљена равноправно. Код слушања песама посебно треба обратити пажњу на везу музике и текста, а код инструменталних дела на извођачки састав и изражајне могућности инструмената. Елементи музичке писмености су у служби горе наведеног. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања дела које су ученици слушали, подстичући креативност и критичко мишљење.

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Научна истраживања указују да читање с листа једноставног ритмичког записа активира највећи број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, осетљивост за друге учеснике у музичком догађају (тзв. тимски рад, толеранција) и fine моторичке радње. Квалитетно музичко изражавање има значајан утицај на психу ученика, а самим тим и на капацитет и могућност свих видова изражавања. Уједно је важно да се кроз извођење музике, а у оквиру индивидуалних могућности ученика, подстиче и развијање личног стила изражавања.

Кроз примену на одговарајућим примерима музичких вежби и композиција, обрадити елементе музичке писмености. То су разлике између дура и мола, а-мол лествица (природна и хармонска), појам предзнака – повисилица и разрешилица, прости и сложени тактови, шеснаестина ноте у групи и предтакт.

Певање

Главни критеријум за избор песама је квалитет музичког дела. Ученике не треба потцењивати у смислу поједностављеног литерарног и музичког садржаја. Што је музичко дело квалитетније, то је већи потенцијал природне позваности ученика да учествује у музичком догађају.

Пре почетка певања потребно је спровести кратке вежбе за правилно дисање и распевање. Посебно треба обратити пажњу на правилну дикцију. Рад на песми почиње фрагментима. У току рада треба указати на грешке, исправити их колико је то могуће, па тек на крају извести композицију у целини. Наставник треба да узме у обзир гласовне могућности ученика преодабира песама за певање.

Свирање

Приликом инструменталног музицирања користити ритмичке и мелодијске инструменте (Орфов инструментаријум, као и друге доступне инструменте). Примењујући принцип активног учешћа ученика на часу, свирањем се, поред осталог, развијају моторичке вештине, координација и опажајне способности.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Дечије музичко стваралаштво представља виши степен активирања музичких способности које се стичу у свим музичким активностима, а резултат су креативног односа према музици. Оно подстиче музичку фантазију, обликује стваралачко мишљење, продубљује интересовања и доприноси трајнијем усвајању и памћењу музичких репродуктивних и стваралачких активности и знања.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

ЧОВЕК И МУЗИКА-

УЧЕНИК -Ангажовање у настави. Давање повратне информације. Ангажовање у настави слушање и препознавање музичких дела. Сарадња са другима. Рад презентације. Самосталност у раду.

НАСТАВНИК - Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа. __

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Ангажовање у настави .

Сарадња са другима. Самосталност у раду. Уметнички наступи.

НАСТАВНИК - Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа. __

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

УЧЕНИК -Ангажовање у настави. Давање повратне информације Сарадња са другима. Рад презентације. Самосталност у раду.

НАСТАВНИК - Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа. __

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

и ЧОВЕК И МУЗИКА

МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - историјско–стилских периода - народног стваралаштва Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК. 3.1.3. критички МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК. 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

МК. 1.2.1. именује музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. именује извођачки састав МК. 1.2.4. именује српски музички фолклор МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка различитих облика музичког фолклора

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инструменту МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст. Ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компоњује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3.4.3. осмисли музику за школску

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗИВАЊА И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

ЧОВЕК И МУЗИКА

Историја, Ликовна култура, Српски језик и књижевност, Географија, Верска настава.

Историја музике

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Српски језик и књижевност, историја, страни језик, биологија, географија, ликовно, информатика и рачунарство, верска настава, грађанско васпитање Солфеђо, Вокална техника, Основна теорија музике

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Историја, информатика и рачунарство

Познавање инструмената

-

КОМПЕТЕНЦИЈА Дигитална, естетичка, за учење, Комуникација, Одговорно учешће у демократском друштву

Рад с подацима и информацијама

Сарадња.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет *музичка култура* синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативности. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно

учествује у свим видовима музичких активности. У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању. Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој.

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења,

Формативно, оцењивање усмених одговора и залагања ученика. Самоевалуација

Усменом провером. Краћом писаном провером(до 15 минута). Процентом практичног рада уметничког и стваралачког ангажовања.

допринос ученика за време групног рада,

израда креативних задатака на одређену тему,

рад на пројекту

Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова.

2.5.ИСТОРИЈА

Циљ учења *Историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТ И	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Број часова по теми	Обрада	Остали типови
	По завршеној теми/области ученици су у стању да:	Ученици уче и увежбавају:			
1. УВОД У ПРОУЧАВАЊЕ ПРОШЛОСТИ	<ul style="list-style-type: none"> –разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); –лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; –разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; –именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; –разврста историјске изворе према њиховој основној подели; –повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека); 	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва.</p> <p>Хронологија – рачунање времена.</p> <p>Подела прошлости и периодизација историје.</p> <p>Историјски извори – дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају.</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Сродне науке и помоћне историјске науке.</p> <p>Историја око нас.</p> <p>Историјско наслеђе – тековине.</p>	5	2	3
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 6. 7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				

2. ПРАИСТОРИЈА	<p>–наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији;</p> <p>–разликује основне одлике каменог и металног доба;</p> <p>–користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век;</p> <p>–изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;</p> <p>–прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;</p> <p>–визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци).</p> <p>Подела праисторије (камено, метално доба).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча.).</p>	3	1	2
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 6. 7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				

<p>3. СТАРИ ИСТОК</p>	<p>–лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; –користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; –одреди место припадника друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; –пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; –наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; –идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; –разликује врсте писама цивилизација Старог истока; –илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; –изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; –прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; –визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји Појам Старог истока – географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија - царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока. Основне одлике привреде и свакодневни живот – обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока–религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...).</p> <p>Проширени садржаји Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).</p>	7	3	4
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				
<p>Стандарди постигнућа</p>	<p>1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.</p>				
<p>Међупредметне компетенције</p>	<p>1. 2. 3. 6. 7.</p>				
<p>Начин провере постигнућа</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.</p>				

4. СТАРА ГРЧКА	<p>–описе особности природних услова и географског положаја античке Грчке;</p> <p>–лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке;</p> <p>–приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине;</p> <p>–пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој,</p> <p>–идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата;</p> <p>–истражи основна обележја и значај религије старих Грка;</p> <p>–разликује легенде и митове од историјских чињеница;</p> <p>–изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом;</p> <p>–прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему;</p> <p>–визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји</p> <p>Појам античке Грчке – географске одлике.</p> <p>Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација).</p> <p>Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови.</p> <p>Колонизација и основне одлике привреде.</p> <p>Полиси – Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење).</p> <p>Грчко-персијски ратови.</p> <p>Пелопонески рат – узроци и последице.</p> <p>Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања).</p> <p>Хеленистичко доба и његова култура.</p> <p>Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре).</p> <p>Проширени садржаји</p> <p>Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности).</p> <p>Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип II, Аристотел, Архимед...</p> <p>Грчка митологија, пантеон.</p> <p>Седам светских чуда античког доба.</p>	8	4	4
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				

<p>5. ХЕЛЕНИЗАМ</p>	<p>–наведе значај и последице освајања Александра Великог; –илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; –користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; –израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; –користи основне историјске појмове; –изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; –прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; –визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји Александар Велики. Успон Македоније Освајања Александра Македонског</p> <p>Проширени садржаји Хеленистичко доба Хеленистичка култура</p>	2	1	1
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				
<p>Стандарди постигнућа</p>	<p>1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.</p>				
<p>Међупредметне компетенције</p>	<p>1. 2. 3. 5. 6. 7.</p>				
<p>Начин провере постигнућа</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.</p>				

6. СТАРИ РИМ	<p>–лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; –наведе основне разлике између античке римске републике и царства; –разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; –истражи основна обележја и значај религије античког Рима; –илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; –пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; –израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; –користи основне историјске појмове; –изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; –прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; –визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји Појам античког Рима – географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства – принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство – појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије).</p> <p>Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...).</p> <p>Римски пантеон. Гладијаторске борбе.</p>	8	4	4
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.2.5. 3.2.6. 3.2.7.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				

7. ТЛО СРБИЈЕ У АНТИЧКО ДОБА	<p>–наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; –лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; –користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију. –израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; –користи основне историјске појмове; –изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; –прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; –визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;</p>	<p>Основни садржаји Територија Србије у античко доба Народи на тлу Србије у старом веку Римска освајања централног Балкана</p> <p>Проширени садржаји Уређење римских провинција на тлу Србије Римски градови на тлу Србије</p>	3	1	2
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм наставе и учења је конципиран тако да су за сваку од пет тематских целина (*Основи проучавања прошлости, Праисторија, Стари исток, Античка Грчка и Антички Рим*), дати исходи, основни и проширени садржаји. Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи историју. Они омогућавају да се циљ наставе историје достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и стандардима постигнућа. Тако дефинисани исходи помажу наставнику у планирању и реализовању непосредног рада са ученицима, олакшавајући му одређивање обима и дубине обраде појединих наставних садржаја. Основне и проширене садржаје чине најважнији догађаји, појаве и процеси, као и знамените личности које су обележиле најстарији период историје. Обим проширених садржаја прилагођава се могућностима и интересовањима ученика. Програм се може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају (археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су у функцији остваривања исхода предвиђених програмом.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је та да је фокусирана на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

–*смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из историје и других предмета;

–*проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

–*дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

–*критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

–*кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи омогућавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. Препорука је да планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања

корелација међу предметима. У планирању и припремању наставе, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у пети разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја. Примера ради, исход који гласи: *ученик ће бити у стању да прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему*, важан је у реализацији сваке теме, како у петом, тако и у наредним разредима. Битно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави *историје* имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како

је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употребом различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору. Треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење Powerpoint презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстакне саморегулацију процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања. Потребно је, такође, ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски

рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења. Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

2.6. ГЕОГРАФИЈА

Редни број	Наставна тема	Број часова по теми у месецу										Обрада	Утврђ.	Укупно
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	Човек и географија	2	/	/	/	/	/	/	/	/	/	2	-	2
2.	Васиона	2	2	/	/	/	/	/	/	/	/	2	2	4
3.	Облик Земље, структура њене површине	/	1	/	/	/	/	/	/	/	/	1	-	1
4.	Земљина кретања	/	2	2	/	/	/	/	/	/	/	2	2	4
5.	Унутрашња грађа и рељеф Земље	/	/	2	4	1	4	/	/	/	/	7	4	11
6.	Ваздушни омотач Земље	/	/	/	/	/	/	4	2	/	/	4	2	6
7.	Воде на Земљи	/	/	/	/	/	/	/	1	4	/	3	2	5
8.	Биљни и животињски свет на Земљи	/	/	/	/	/	/	/	/	/	3	2	1	3
УКУПНО		4	5	4	4	1	4	4	3	4	3	23	13	36

Недељни фонд часова:	1		
Годишњи фонд часова:	36		
Циљ:	Циљ наставе и учења географије је да ученик изучавањем географских објеката, појава и процеса у природном и друштвеном окружењу и међусобној повезаности са њима развије одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље.		
ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЛИ	
-повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; -на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи; -разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; -објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; -разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; -одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	1. ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА 2. ВАСИОНА	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи. Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.	
-помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање	3. ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Облик Земље и структура њене површине	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.

<p>Земљине теже на географски омотач;</p>			
<p>-разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; -повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; -повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; -повеже револуцију Земље са сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;</p>	<p>3.ПЛАНЕТ А ЗЕМЉА</p>	<p>Земљина кретања</p>	<p>Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године, смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.</p>

<p>-разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); -разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; -наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; -помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); -разликује хипоцентар и епицентар и наведе трусне зоне у свету и у Србији; -наведе поступке које ће предузети за време земљотреса; -опише процес вулканске ерупције и њене последице; -помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; -помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; -наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови);</p>	<p>3.ПЛАНЕТ А ЗЕМЉА</p>	<p>Унутрашња грађа и рељеф Земље</p>	<p>Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).</p>
<p>-опише структуру атмосфере; -наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); -разликује појам времена од појма клима; -наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; -графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ;</p>	<p>3.ПЛАНЕТ А ЗЕМЉА</p>	<p>Ваздушни омотач Земље</p>	<p>Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде,</p>

<p>-користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са њима;</p> <p>-наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања;</p> <p>-наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);</p>			<p>утицај човека на климу).</p>
<p>-уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе;</p> <p>-наведе и опише својства морске воде;</p> <p>-помоћу карте прави разлику између речне Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>-наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току);</p> <p>-разликује типове језерских басена преманачину постанка;</p> <p>- наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства;</p> <p>наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње;</p> <p>- наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;</p>	<p>3.ПЛАНЕТА А ЗЕМЉА</p>	<p>Воде на Земљи</p>	<p>Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје).</p> <p>Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници.</p> <p>Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења.</p>

<p>-помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; -помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; -опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; -наведе примере за заштиту живог света на Земљи.</p>	<p>3.ПЛАНЕТА А ЗЕМЉА</p>	<p>Биљни и животињски свет на Земљи</p>	<p>Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света</p>
--	--	--	--

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА:

Биологија Историја Математика Информатика и рачунарство Физичко и здравствено васпитање Ликовна култура

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Акцент наставе географије у петом разреду је да ученик увиди значај изучавања географије за њега лично и да изучавањем предвиђених наставних области развије знања, вештине, ставове и вредности за одговоран однос према себи, природи и будућности планете Земље. Програм се ослања на савремена достигнућа и перспективе развоја географске науке, корелативан је и примерен интересовањима и развојним способностима ученика. Он уважава дефинисане стандарде постигнућа за овај предмет за крај основног образовања и васпитања, као и међупредметне компетенције.

Програмску структуру чине три области:

- 1. Човек и географија**
- 2. Васиона**
- 3. Планета Земља**

На првом наставном часу наставник уводи ученике у наставни предмет, односно, упознаје ученике са значајем географије, не улазећи у терминологију географских дисциплина. На овом часу је потребно помоћи ученицима да повежу постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком. Заједно са ученицима навести примере и разлоге зашто се изучава географија. Такође је потребно упознати ученике са садржајем наставног програма и дати им јасна упутства за рад.

Програмску област Васиона чине најосновнија математичко-географска и астрономска знања о васиони, Сунчевом систему, облику и величини Земље, њеном положају у васиони и о небеским телима Сунчевог система. Кроз ову наставну област потребно је информисати

ученике о основним карактеристикама осталих небеских тела, без фактографских података о планетама: величина, удаљеност до Земље и слично. Препоручује се наставнику, ако има могућности, да са ученицима посети Планетаријум и Народну опсерваторију у Београду и да за време ведрих ноћи у локалној средини покаже ученицима видљива сазвезђа и оријентацију помоћу звезде Северњаче.

Трећу програмска област Планета Земља чине садржаји физичке географије и разврстани су у шест тема.

Посебан значај имају исходи који се односе на облик и величину Земље и распоред континената и океана. За достизање исхода предвиђених овом темом најбоље је користити демонстративно-илустративне методе и методе експеримента уз употребу модела Земље глобуса и географске карте. Имајући у виду оријентацију програма предмета и његов фокус на развијање функционалних знања ученика, географска карта и њено коришћење током просеца учења и подучавања је обавезна. Упознавање ученика са картом и са основним појмовима картографске писмености према наставном програму започиње у првом циклусу основног образовања и васпитања и представља основу развијања функционалних знања. Зато треба радити на даљем унапређивању сналажења ученика на карти током петог разреда, што представља основу за касније изучавање картографског градива у шестом разреду. За ученике овог узраста посебно може бити тешко разумевање Земљине ротације, револуције и последица ових кретања. Због тога је потребно посебну пажњу посветити обради и утврђивању ових садржаја. Наставнику се препоручује примена очигледних наставних средстава (глобус, батеријска лампа, телуријум, видео записи, анимације...) и демонстративно-илустративне методе и методе експеримента како би се могао постићи висок степен разумевања и достизања предвиђених исхода. То ће бити предуслов за касније усвајање низа других појмова који су у вези са сменом обданице и ноћи, сменом годишњих доба, формирањем климатских појасева, односно свих појмова који су у вези са временом и климом и уопште, појавама и процесима у атмосфери, као и у хидросфери и биосфери. При обради наставних садржаја Револуција Земље и Топлотни појасеви треба објаснити термине, као што су екватор, Гринич, северни и јужни повратник и северни и јужни поларник. Не треба улазити у терминологију географске ширине, дужине и часовних зона, јер ће то бити предмет изучавања у шестом разреду. Наставна област Планета Земља има посебан значај јер у оквиру ње ученици упознају објекте, појаве и процесе, гранске и међугранске везе, као и посебне физичко-географске законитости. Акцент треба ставити на достизање исхода који се односе на функционално знање ученика (како се понашати у случају земљотреса, екстремних температура, атмосферских непогода, бујица и поплава...) и треба навести примере позитивног и негативног деловања човека на природу. Природна средина је у суштини сплет тесно повезаних и међусобно условљених компонената које представљају јединствену целину. Имајући у виду нарушавање равнотеже у природној средини, потребно је указивати на превенцију и на заштиту природе. Потребно је код ученика развијати одговорност о очувању биљних и животињских врста и рационалном коришћењу природних ресурса као услову опстанка на Земљи. Један од значајних исхода петог разреда је да се од ученика очекује да опише одговорност коју човек има према планети Земљи, планети коју настањујемо. Препорука је да се приликом планираног излета ученици упознају са објектима геонаслеђа и развију правилне ставове о његовом значају и очувању.

2.7. МАТЕМАТИКА

НАЗИВ ПРЕДМЕТА:		МАТЕМАТИКА			РАЗРЕД: Пети	
ЦИЉ:		Да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.				
Број области /	Назив области и/ теме	Садржаји области/ теме	Годишњи фонд часова	Исходи – по завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	Начини и поступци остваривања програма за наставни предмет	Међупредметне компетенције
1.	ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	<p>Први део</p> <p>-Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу N_0.</p> <p>-Дељење са остатком у скупу N_0 (једнакост $a = bq + r, 0 \leq r < b$).</p> <p>-Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја.</p> <p>-Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама.</p> <p>-Дељивост са 4 и 25.</p> <p>-Дељивост са 3 и 9.</p> <p>-Скупови и скуповне</p>	34	<p>– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);</p> <p>– реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева);</p> <p>– примени правила Дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама;</p> <p>– разликује просте и</p>	<p>Облици рада: фронтални, групни рад, рад у паровима, индивидуални</p> <p>Методе рада: метода разговора, дискусија, решавање проблема-хеуристички приступ, рад на тексту, писани и графички радови, илустративна, демонстративна, истраживачки рад, комбиновани рад</p> <p>Активност ученика: ученици треба да буду: мислиоци (повезивање претходно стечених знања), решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, активни учесници у комуникацији, организатори, планери, самопроцењивачи, партнери и пријатељи</p> <p>Активност наставника: организује и реализује наставни процес, партнер у педагошкој комуникацији (поставља</p>	<p>Комуникација</p> <p>Рад с подацима и информацијама</p> <p>Компетенција за целоживотно учење</p> <p>Решавање проблема</p>

		<p>операције: унија, пресек и разлика.</p> <p>Други део</p> <p>-Прости и сложени бројеви.</p> <p>-Ератостеново сито.</p> <p>-Растављање природних бројева на просте чиниоце.</p> <p>-Заједнички делилац и највећи заједнички делилац.</p> <p>Еуклидов алгоритам за налажење НЗД.</p> <p>-Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.</p>		<p>сложене бројеве и растави број на просте чиниоце;</p> <p>– одреди и примени НЗС и НЗД;</p> <p>– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке;</p> <p>– правилно користи речи <i>и, или, не, сваки</i> у математичко- логичком смислу;</p>	<p>питања, одговара на ученичка питања, помаже ученику да организује своја размишљања...), мотивише ученике и развија њихова интересовања, прати напредовање сваког ученика и оцењује њихова постигнућа, учествује у регулисању социјалних односа у разреду, прати ефекте сопственог рада</p> <p><u>Природни бројеви и дељивост</u> – Обновити својства скупова N и N_0, подсетити се придруживања бројева тачкама бројевне полуправе.</p> <p>Кроз разноврсне задатке из свакодневног живота, наставити са изграђивањем појмова бројевни израз, промелјива, израз с променљивом и придруживање (користећи термине израз, формула, исказ).</p> <p>Уочавати примере једноставнијих зависности у разним областима.</p> <p>Користити дијаграме и табеле.</p> <p>Користити примере са геометријским облицима у којима се појављује зависност међу величинама.</p> <p>Увести дељење са остатком, једнакост $a=bq+r$, $0=r<b$ и скуп могућих остатака. Истаћи својства дељивости и анализирати својства дељивости збира,</p>	Сарадња
2.	ОСНО ВНИ ПОЈМ ОВИ ГЕОМ ЕТРИЈ Е	<p>Тачке и праве; односи припадања и распореда.</p> <p>Однос правих у равни; паралелност.</p> <p>Мерење дужине и једнакост дужи.</p> <p>Кружница и круг. Кружница и права.</p>	17	<p>– анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом;</p> <p>– опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу</p>		

		<p>Преношење и надовезивање дужи.</p> <p>Централна симетрија.</p> <p>Вектор и translација.</p>		<p>на круг;</p> <p>– нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор;</p> <p>– упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски;</p> <p>– преслика дати геометријски објекат централном симетријом и translацијом,</p> <p>– правилно користи геометријски прибор;</p>	<p>разлике и производа. Увести правила дељивости декадним јединицама и бројевима 2, 5, 4 и 25 тако да ученици сами откривају законитости. За правила дељивости са 3 и 9 добро изабраним примерима водити ученике до правила. Учити везу између ових правила (дељивост сложеним бројем). Нагласак на примени.</p> <p>Увести различите начине записивања скупа (на конкретним примерима), увести појам празног скупа и бесконачног скупа. Увести основне појмове о скуповима, скуповне операције, одговарајуће ознаке.</p> <p>Илустровати математичко – логичку употребу речи сваки, неки, или, и, не, следи...</p> <p>Увести појам простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита, растављања бројева на просте чиниоце, одређивања НЗС-а и НЗД-а, везу између њих, Еуклидов алгоритам.</p> <p>Оспособити ученике за примену у проблемским задацима.</p> <p><u>Основни појмови геометрије</u></p> <p>Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно</p>
3.	УГАО	<p>Угао, централни угао; једнакост углова.</p> <p>Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова).</p> <p>Упоредни углови; врсте углова.</p>	17	<p>– идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе;</p> <p>– нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор;</p> <p>– измери дати угао и нацрта угао задате мере;</p>	<p>Увести различите начине записивања скупа (на конкретним примерима), увести појам празног скупа и бесконачног скупа. Увести основне појмове о скуповима, скуповне операције, одговарајуће ознаке.</p> <p>Илустровати математичко – логичку употребу речи сваки, неки, или, и, не, следи...</p> <p>Увести појам простог и сложеног броја, објаснити поступак Ератостеновог сита, растављања бројева на просте чиниоце, одређивања НЗС-а и НЗД-а, везу између њих, Еуклидов алгоритам.</p> <p>Оспособити ученике за примену у проблемским задацима.</p> <p><u>Основни појмови геометрије</u></p> <p>Садржаје треба да прате задаци у којима се истиче правилно</p>

		<p>Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова.</p> <p>Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови.</p> <p>Углови на трансверзали.</p> <p>Транслација и углови.</p>		<p>– упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно,</p> <p>– реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);</p>	<p>изражавање, договорено означавање, конкретно цртање, и којима се подстиче логичко-комбинаторно размишљање.</p> <p>Полазећи од појмова тачке и праве и односа припадања и распореда увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања.</p> <p>Разматрати однос две праве у равни. (Показати цртање праве паралелне датој кроз тачку која јој не припада) Истаћи области на које је подељена раван задатим правама (истаћи троуглове и паралелограме). Једнакост дужи увести као једнакост њихових дужина. Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива, тангента. Однос две кружнице (два круга) разматрати на конкретним примерима и задацима. Користити шестар. Конструктивно упоређивање, сабирање, одузимање дужи повезати са мерењем. У задацима користити изломљене линије и увести појам обима. Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате, правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и</p>
4.	РАЗЛОМЦИ	<p>Први део</p> <p>Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$).</p> <p>Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима.</p> <p>Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака.</p> <p>Децимални запис броја и превођење у запис облика a/b ($b \neq 0$).</p>	55	<p>– прочита, запише, пореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други;</p> <p>– одреди месну вредност цифре у запису децималног броја,</p> <p>– заокругли број и процени грешку заокругљивања;</p> <p>– израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши</p>	<p>изражавање, договорено означавање, конкретно цртање, и којима се подстиче логичко-комбинаторно размишљање.</p> <p>Полазећи од појмова тачке и праве и односа припадања и распореда увести појам дужи и појам полуправе и начине њиховог обележавања.</p> <p>Разматрати однос две праве у равни. (Показати цртање праве паралелне датој кроз тачку која јој не припада) Истаћи области на које је подељена раван задатим правама (истаћи троуглове и паралелограме). Једнакост дужи увести као једнакост њихових дужина. Увести појмове: кружница, круг, центар, полупречник, пречник, лук, тетива, тангента. Однос две кружнице (два круга) разматрати на конкретним примерима и задацима. Користити шестар. Конструктивно упоређивање, сабирање, одузимање дужи повезати са мерењем. У задацима користити изломљене линије и увести појам обима. Централном симетријом пресликавати тачке, дужи, кружнице, троуглове, квадрате, правоугаонике. Истаћи основне особине централне симетрије и</p>

	<p>Упоредивање бројева у децималном запису.</p> <p>Заокруживање бројева.</p> <p>Други део</p> <p>Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства.Изрази.</p> <p>Једначине и неједначине у скупу разломака.</p> <p>Трећи део</p> <p>Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера).</p> <p>Основна неједнакост $p < (p+q)/2 < q$.</p>		<p>једноставну линеарну једначину и неједначину;</p> <p>– реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину;</p> <p>– одреди проценат дате величине;</p> <p>– примени размеру у једноставним реалним ситуацијама;</p> <p>– примени аритметичку средину датих бројева;</p> <p>– сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;</p>	<p>повезати их са особинама паралелограма.</p> <p>Увести појмове усмерених дужи и вектора (интензитет, правац, смер).</p> <p>Транслацијом пресликавати тачке, дужи, кружнине, троуглове, квадрате, правоугаонике. Истаћи основне особине транслације и повезати их са особинама паралелограма.</p> <p><u>Угао</u></p> <p>Угаону линију увести као унију две полуправе са заједничким почетком.</p> <p>Разлика између конвексне и неконвексне области. Увести појам угла (даља разматрања ограничити на конвексне углове), означавање углова, придруживање кружних лукова угловима (лепеза), увести једнаке углове. Надовезати конструктивно преношење, упоређивање, сабирање и одузимање углова. Коришћење угломера. Увести степен, минут, секунд и поступке сабирања и одузимања мера углова. Увести нормалност правих, унакрсне углове,</p>	
--	--	--	---	---	--

5.	ОСНА СИМЕТРИЈА	<p>Осна симетрија у равни и њене особине.</p> <p>Оса симетрије фигуре.</p> <p>Симетрала дужи и конструкција нормале.</p> <p>Симетрала угла.</p>	13	<p>– идентификује оносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије;</p> <p>– симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор;</p> <p>– конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства;</p> <p>– конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој.</p>	<p>растојање тачке од праве. Оспособити ученике да цртају нормалу на праву из дате тачке.</p> <p><u>Разломци</u></p> <p>Увести појам правога и неправог разломка, мешовити број (претварање повезати са дељењем са остатком). Геометријска интерпретација помоћу бројевне полуправе. Примери треба да буду разноврсни, Ученици треба да схвате важност избора јединичне дужи за прецизно приказивање датих разломака. Проширивање и скраћивање разломака уводити на основу својства количника. На примерима показати да се скраћивање може извести поступно, али да је скраћивање НЗД-ом ефикасније,</p>	
6.	ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ СА ИСПРАВКОМ		8		<p>Упознати ученике са различитим начинима упоређивања разломака. Превођење разломака у децимални запис започети са разломцима који се могу свести на децималне разломке. Сабирање и одузимање разломака увести свођењем на заједнички именилац, с тим што на почетку не треба инсистирати на НЗС – у. Множење разломака најлакше је илустровати у квадратној мрежи.</p>	

					<p>Увести појам реципрочне вредности. Дељење увести помоћу дељења природним бројем и на крају уопштити.</p> <p>Код сабирања, одузимања, множења децималних бројева користити аналогију са извођењем истих операција у скупу природних бројева. Код дељења увести прво дељење природним бројем, а затим показати како се дељење децималних бројева своди на претходни случај.</p> <p>Особине рачунских операција се преносе из скупа природних бројева. Код израза не треба радити сувише сложене примере, циљ је увежбавање извођења рачунских операција и њихових особина. Такође и код једначина и неједначина. Помоћу проблемских задатак подстицати развој логичкон начина мишљења. Могу се обрадити проблеми из свакодневног живота.</p> <p>Потребно је ученике оспособити да проценат, аритметичку средину и размеру повежу са проблемима из свакодневног живота (снижење цене, оцене, спорт, одређивање растојања, цртање...). Увођење процентног</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					<p>записа разломка пожељно је обрадити кроз визуелне представе.</p> <p><u>Осна симетрија</u></p> <p>Дати ученицима примере на непосредно посматрање и експериментисање. Постављати ученицима питања како би дошли до најважнијих карактеристика осне симетрије. Примере започети на квадратној мрежи са осама симетрије које су идентичне линијама мреже. Затим прећи на примере без мреже. Приликом цртања користити геометријски прибор (пресликати тачку, дуж. Круг, троугао, квадрат, правоугаоник). Појам осносиметричне фигуре се усваја интуитивно. Научити ученике да конструишу симетралу дужи, угла, нормалу из тачке на праву и да примене њихове особине у проблемским задацима.</p>	
Праћење и вредновање наставе и учења и показатељиза процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика			Иницијално тестирање, свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови			
Корелација, веза унутар предмета и са другим предметима			Информатика и рачунарство, Техникаи технологија, Српски језики књижевност, Матерњи језик, Географија			

Програмидопунске и додатне наставе

ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ		
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Математика	РАЗРЕД: Пети
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	Компетенције
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	<p>Облици рада: фронтални, групни рад, рад у паровима, индивидуални</p> <p>Методе рада: метода разговора, дискусија, решавање проблема-хеуристички приступ, рад на тексту, писани и графички радови, илустративна, демонстративна</p> <p>Активност ученика: ученици треба да буду: мислиоци (повезивање претходно стечених знања), решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, активни учесници у комуникацији, организатори, планери, самопроцењивачи, партнери и пријатељи</p> <p>Активност наставника: организује и реализује наставни процес, партнер у педагошкој комуникацији (поставља питања, одговара на ученичка питања, помаже ученику да организује своја размишљања...), мотивише ученике и развија њихова интересовања, прати напредовање сваког ученика и оцењује њихова постигнућа, учествује у регулисању социјалних односа у разреду, прати ефекте сопственог рада</p>	Комуникација
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ		Рад с подацима и информацијама
УГАО		Компетенција за целоживотно учење
РАЗЛОМЦИ		Решавање проблема
ОСНА И ЦЕНТРАЛНА СИМЕТРИЈА		Сарадња
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови	
Корелација унутар предмета и међу предметима	Информатика и рачунарство, Техника и технологија, Српски језици књижевност, Матерњи језик, Географија	

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ		
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Математика	РАЗРЕД: Пети
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА	Компетенције
Скупови. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама	<p>Облици рада: фронтални, групни рад, рад у паровима, индивидуални</p> <p>Методе рада: метода разговора, дискусија, решавање проблема-хеуристички приступ, рад на тексту, писани и графички радови, илустративна, демонстративна</p> <p>Активност ученика: ученици треба да буду: мислиоци (повезивање претходно стечених знања), решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, активни учесници у комуникацији, организатори, планери, самопроцењивачи, партнери и пријатељи</p> <p>Активност наставника: организује и реализује наставни процес, партнер у педагошкој комуникацији (поставља питања, одговара на ученичка питања, помаже ученику да организује своја размишљања...), мотивише ученике и развија њихова интересовања, прати напредовање сваког ученика и оцењује њихова постигнућа, учествује у регулисању социјалних односа у разреду, прати ефекте сопственог рада</p>	Комуникација
Релације; графови. Логички задаци.		Рад с подацима и информацијама
Дељивост бројева.		Компетенција за целоживотно учење
Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) – одабрани задаци		Решавање проблема
Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метод дужи и сл.		Сарадња
Изометријске трансформације (осна симетрија, централна симетрија, конструкције савијањем папира) – одабрани конструктивни задаци.		
Права и кружница – конструктивни задаци.		
Задаци логичко-комбинаторне природе.		
Развој нумерације.		
Решавање задатака са математичких такмичења.		

Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика	Свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови
Корелација унутар предмета и међу предметима	Информатика и рачунарство, Техника и технологија, Српски језици књижевност, Матерњи језик, Географија

Програм ваннаставних активности

ЦИКЛУС	ДРУГИ ЦИКЛУС ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Математичка секција	РАЗРЕД: 5
НАСТАВНЕ ОБЛАСТИ - САДРЖАЈ ПРОГРАМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ У ДРУГОМ ЦИКЛУСУ	Међупредметне компетенције
Историја математике (Питагора, Декарт, Талес, Еуклид, Гаус, Диофант, Архимед, Михајло Петровић Алас, Милутин Миланковић, Ојлер	<p>Кроз квиз и игру навести ученике да дођу до нових знања.</p> <p>Израдом разних дидактичких материјала да утврде постојећа знања.</p> <p>Израдом дијаграма из различитих области проширити математичке видике.</p> <p>Приближити аритметику и алгебру кроз одабрана поглавља.</p> <p>Употребом бројевних система утврдити постојећа знања</p> <p>Кроз одабрана поглавља из геометрије ученик треба да увиди многе лепоте те гране математике.</p>	
Математичке игре и квизови		
Израда дидактичког материјала		
Израда дијаграма успеха ученика школе из различитих области		
Одабрана поглавља из аритметике и алгебре		
Бројевни системи		
Одабрана поглавља из геометрије		
Показатељи за процењивање степена успешности развијања компетенција код ученика		
Корелација унутар предмета и са другим предметима		

2.8.БИОЛОГИЈА

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

Циљ наставе и учења биологије је да ученик изучавањем живих бића у интеракцији са животном средином и биолошких процесаразвије одговоран однос према себи и природи и разумевање значаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада;</p> <p>- групише жива бића према њиховим заједничким особинама;</p> <p>- одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;</p> <p>- једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље</p>	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	<p>- Жива бића, нежива природа и биологија</p> <p>- Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће</p> <p>- Једноћелијски и вишећелијски организми</p> <p>- Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића)</p> <p>- Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса</p> <p>- Дисање као размена гасова у различитим срединама</p> <p>- Излучивање</p> <p>- Надражљивост</p> <p>- Покретљивост – кретање</p> <p>- Размножавање: бесполно и полно</p> <p>- Раст и развиће</p>	септембар-децембар

		<ul style="list-style-type: none"> - Дужина живота - Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост 	
<ul style="list-style-type: none"> - идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење - једноставним цртежом приказује биолошке објекте које посматра и истражује и означава кључне детаље; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; 	<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Живот у воденој и копненој средини – изглед, прилагођености на начин живота - Живот у води – изглед, прилагођености на начин живота - Живот на копну – изглед, прилагођености на начин живота - Живот под земљом – изглед, прилагођености на начин живота 	<p>јануар-март</p>
<ul style="list-style-type: none"> - прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и прикупљању резултата; 	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Преношење особина са родитеља на потомке - Разлике родитеља и потомака - Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности - Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) – узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. - Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију. 	<p>март</p>

<ul style="list-style-type: none"> - доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - илуструје примерима деловање људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава; -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и прикупљању резултата; 	<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Жива бића из непосредног окружења - Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину - Заштита живих бића и животне средине - Пројекат очувања природе у мом крају - Дивље животиње као кућни љубимци – да или не. - Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње) 	<p>април-мај</p>
<ul style="list-style-type: none"> - идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања; -користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и прикупљању резултата 	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Здрава исхрана и унос воде - Енергетски напици - Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци - Физичка активност и здравље - Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе 	<p>мај-јун</p>

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА: истраживање, разноврсност живих бића, прилагођеност на услове животне средине, варијабилност у оквиру врсте, наследне особине, брига о живим бићима и животној средини.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет области предмета: *порекло и разноврсност живота, јединство грађе и функције као основа живота, наслеђивање и еволуција, живот у екосистему и човек и здравље*. Исходи за шесту област (*посматрање, мерење и експеримент у биологији*) су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима. Исходи омогућавају да се циљ наставе биологије достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама и ревидираним стандардима. За израду исхода коришћена је ревидирана Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода биологије је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Учећи на овај начин, ученик стиче нове вредности јер наставник поставља другачије захтеве.

Нове вредности	Захтеви које наставник поставља ученику у настави
<ul style="list-style-type: none"> • Употреба знања 	<ul style="list-style-type: none"> • Искористи у новој ситуацији • Уреди по задатом критеријуму
<ul style="list-style-type: none"> • Анализа знања 	<ul style="list-style-type: none"> • Планирај решење • Реши проблем
<ul style="list-style-type: none"> • Синтеза знања (стваралачко мишљење) 	<ul style="list-style-type: none"> • Смисли нову примену
<ul style="list-style-type: none"> • Вредновање знања (критичко мишљење) 	<ul style="list-style-type: none"> • Какав је твој став • Наведи аргументе за свој став

У настави оријентисаној на постизање исхода предност имају групни начин рада и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност.

Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе и проблемске наставе (на часу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема).

Полазећи од датих исхода и садржаја наставник најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исходе за специфичну наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно и у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања. Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (представљање група организама Веновим дијаграмима, писање есеја на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

ОБЛАСТ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА НАСТАВЕ И УЧЕЊА	ПРЕДВИЂЕН БРОЈ ЧАСОВА
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	<p>У изучавању ћелије акценат је на томе да је ћелија основна јединица грађе свих живих бића, да има своје основне делове (ћелијску мембрану, цитоплазму са органелама и једро са наследним материјалом, као и да постоје ћелије чији се наследни материјал налази слободан у цитоплазми, као у случају бактерија) и да према броју ћелија разликујемо једноћелијска и вишећелијска жива бића. Није потребно детаљно изучавати грађу ћелије, нити помињати поједине органеле. Процедуре за истраживање и елементе безбедног рада одређује наставник и упознаје ученике. Препорука је да се микроскоп не користи, већ да ђаци током вежбе самостално користе лупу посматрајући крупне ћелије које су им доступне сходно окружеу у коме се школа налази, као нпр. ћелије паренхима поморанце, јаје птице, икра риба, јаја водоземаца...</p> <p>Изучавање заједничких особина живих бића треба обрадити кроз огледе (потребе за водом, одговарајућом температуром за раст, дисање, развој и размножавање и исхрана се могу пратити на квасцу; дисање, у смислу размене гасова, се може пратити огледом са свећом; кретање се може пратити огледом са кишном глистом на папиру итд). Потребно је заједничке особине обрађивати упоредо, на представницима свих великих група, али би увек требало кренути од човека као бића које је овом узрасту најближе. Особине које се не могу обрадити огледом, могу се обрадити кроз истраживачки рад ученика.</p>	34

	<p>Препорука је да ученици овог узраста све задатке обављају у пару, чиме развијају способности сарадње и ненасилне комуникације, а наставник може да оствари много бољи увид у активности ученика. Све што ученици посматрају или истражују би требало да прикажу цртежом и на њему обележе кључне детаље.</p> <p>После истраживања заједничких особина, ученици би требало самостално да изводе груписање организама, према задатом критеријуму. Наставник може самостално одабрати једну или више група (на примеру биљака и животиња) погодних за савладавање научног принципа класификације организама. Треба више пажње посветити карактеристичним особинама (морфологији), а не онеме шта жива бића раде (нпр. расту целог живота, могу да пливају...), како изгледају (нпр. имају одређену боју) или зато што а пророри знамо припадност групи (нпр.цветнице, бескичмењаци, сисари,...). Овакав начин на који се жива бића класификују путем успостављањл хијерархије главних „атрибута“ (карактера) које имају и уклапање у поједине скупове (групе), омогућује увођење научног приступа и разумевање биолошке еволуције.Не препоручује се увођење нижих систематских категорија, осим врсте због наслеђивања особина. Слично као и код обраде заједничких особина живих бића, све што ученици истражујутребало би да прикажу цртежом и да на њему обележе кључне детаље, као и да направе речник основних појмова, при чему на овом узрасту не инсистирати на употреби појмова као што су морфологија, анатомија, хијерархија.</p>	
<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>У овој области је акценат на ученичком истраживању спољашњих особина живих бића из непосредног окружења и њиховом односу са условима средине у којој живе (нпр. за живот у коненој и воденој седини: жаба, комарац, вилин коњиц итд.; за живот у води: речна шкољка, речни рак, штука, локвањ, дрезга, нека алга итд.; за живот на копну: човек, срна, пас, мачка, јазавац, слепи миш, сова ушара, кокошка, шумски мрав, стрижибуба, храст, смрча, дивља ружа, љубичица, хајдучка трава, камилица, ливадарка итд.; за живот под земљом: кртица, ровац, кишна глиста итд.), због чега у препорученим садржајима нема морских организама. Ако су ученици заинтересовани за њих, јер их срећу у нпр. географији или научно-популарним емисијама, наставник треба да одговори њиховим образовним потребама. Треба имати у виду да су примери дати у табели препоручени садржаји, тј. наставник може користити све или само неке од примера, а може увести и нове адекватне примере, сходно окружењу у коме се школа налази, структури одељења и нтересовању ученика. Резултате истраживања би требало искористити за генерализацију и увођење новог појма – прилагођеност (адаптација). Часови утврђивања и часови вежбања могу се искористити за радионичарски рад описивања и цртања животних форми на карактеристичним примерима.</p>	<p>11</p>

НАСЛЕЂИВАЊЕ И
ЕВОЛУЦИЈА

Исходи ове области доприносе промени концептуалне основе учења биологије јер уводе филогенетско-еволутивни приступ који повезује све области знања у биологији. Такође, савремена сазнања из области наслеђивања и еволуције (генетика, молекуларна биологија, биотехнологија, медицина) су већ део опште (медијске) културе, што ове садржаје чини неопходним у свакодневном животу.

У овој области акценат је на преносу особина са родитеља на потомке размножавањем, разликама бесполог и полног размножавања у погледу наслеђивања особина и разликовању наследних и ненаследних утицаја у развићу особина јединки. Потребно је разјаснити да се особине једне јединке развијају под утицајем наследних фактора које је она добила од родитеља и, истовремено, под утицајем животних услова у којима се њено развиће одвија. Требало би нагласити да варијабилност (различитост јединки) унутар једне врсте настаје кроз садејство ових фактора. Наведене феномене би требало обрадити кроз ученичко истраживање варијабилности унутар једне врсте (нпр. разлике између деце у одељењу, у димензијама и боји плодова на пијаци, између говеда у истом домаћинству; уочавање разлика у висини стабла, броју листова и цветова биљака које расту у хладу и оних који расту на сунцу, или биљака које расту у близини саобраћајница и даље од њих) и кроз оглед са пелцерима или листовима афричке љубичице (биљке са истим наследним материјалом различито изгледају када расту под различитим условима). Огледу треба да претходи постављање хипотезе која ће бити огледом испитана (шта очекујем да ће се десити ако резнице исте биљке гајим у различитим условима осветљености и слично). Закључци о наслеђивању, утицају фактора животне средине и индивидуалној варијабилности могу бити генерализовани и повезани са питањима из свакодневног живота. На овај начин се постиже разумевање различитости између људи са акцентом на то да је свака особа јединствена и непоновљива (чиме се доприноси фундаменталној изградњи осећања прихватања и толеранције јер сви смо међусобно различити). Такође, на овај начин намеће се суштинско разумевање разлога због којих животни стил сваког од нас (исхрана, физичка активност, пушење, наркоманија и сл.) утиче на наше особине (нпр. раст и формирање тела током одрастања и касније) и на потенцијална обољевања.

Табеларно и графичко приказивање резултата, са обавезним извођењем закључака, би требало практиковати увек када се прикупљају подаци. Препорука је да се ИКТ опрема користи за прикупљање, обраду података и представљање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њено коришћење на часовима предмета *информатика и рачунарство* и *техника и технологија*.

У петом разреду, неопходно је увести само појам наследног материјала као узрока уочене различитости и појам врсте због варијабилности. Не препоручује се увођење појмова ген, хроматин, хромозом, Менделових правила наслеђивања и слично.

ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Исходи у овој области омогућавају да се жива бића проучавају у амбијенту у којем реално живе и да се код ученика развија осећање одговорности за заштиту природе и биолошке разноврсности, као и свест о властитом положају у природи и потреби одрживог развоја. Препорука је да се часови намењени реализацији исхода из ове области изводе што чешће ван учионице у природном окружењу (школском дворишту или на неком другом терену), где би ђаци самостално или у групама проучавали жива бића, прикупљали податке, осмишљавали и реализовали еколошке пројекте. Пројекте могу да осмисле на почетку школске године, да их реализују током читаве године, а на часовима предвиђеним за ову област да представе резултате.	12
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	У овој области акценат је на основним чињеницама о здравој исхрани (ужина спремљена код куће), води као најздравијем пићу, штетности енергетских пића и дуванског дима. Промене у и на телу, као последице пубертета, требало би повезати са потребом одржавања личне хигијене и хигијене животног простора и опасностима од ступања у преране сексуалне односе. Препорука је да се за обраду ових појмова повремено доведу стручњаци или одведу ученици у одговарајуће установе. Свакако би требало обраду прераног ступања у сексуалне односе обратити заједно са школским психологом.	8

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ

Исходи воде ка следећим стандардима:

ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ	
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.1.1 уме да наведе основне карактеристике живог света БИ.1.1.2 разликује живу и неживу природу у непосредном окружењу и у типичним случајевима БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња БИ.1.1.4. уме да наведе називе пет царстава и познаје типичне представнике истих БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија БИ.1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном БИ.1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)

		<p>БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте</p> <p>БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања</p> <p>БИ.1.3.7. зна да од зигота настаје организам и да се тај процес назива развиће</p> <p>БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа</p>
	средњи ниво	<p>БИ.2.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог на карактеристичном биолошком материјалу (препаратима, огледима)</p> <p>БИ.2.1.2. познаје и користи критеријуме за разликовање биљака и животиња и примењује их у типичним случајевима</p> <p>БИ. 2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа</p> <p>БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p>БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје</p> <p>БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање</p> <p>БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања</p> <p>БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота</p>
	напредни ниво	<p>БИ.3.1.1. примењује критеријуме за разликовање живог од неживог у граничним случајевима и у атипичним примерима (вируси, делови организама, плодови и сл.)</p> <p>БИ.3.1.2. уме да објасни зашто је нешто класификовано као живо или као неживо</p>
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	<p>БИ1.2.7. зна да организми функционишу као независне целине у сталној интеракцији са околином</p> <p>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</p>
	средњи ниво	<p>БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе, биљака, животиња и човека</p> <p>БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</p>

	напредни ниво	-
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал БИ.1.3.6. зна како делују гени и да се стечене особине не наслеђују БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама
	средњи ниво	БИ.2.3.1. разуме основне разлике између полног и бесполог размножавања БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина БИ.2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине
	напредни ниво	БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења
	средњи ниво	БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)
	напредни ниво	-
ЧОВЕК И	У овој области ученик/ученица:	

ЗДРАВЉЕ	основни ниво	<p>БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране</p> <p>БИ.1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница</p> <p>БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)</p> <p>БИ.1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље</p> <p>БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, сна и сл.)</p> <p>БИ.1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље</p> <p>БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)</p>
	средњи ниво	<p>БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља</p> <p>БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница</p> <p>БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)</p>
	напредни ниво	<p>БИ.3.5.5. Познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимија и шећерна болест).</p>
ПОСМАТРАЊЕ, МЕРЕЊЕ И ЕКСПЕРИМЕНТ У БИОЛОГИЈИ	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	<p>БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре , технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење)</p> <p>БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар и извести о резултат</p> <p>БИ. 1.6.3. зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада</p> <p>БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника</p>

	средњи ниво	БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података , систематизује податке и извести о резултату БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата БИ.2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника да постави, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату
	напредни ниво	БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Све дефинисане међупредметне компетенције се развијају током процеса наставе и учења, али се у одређеним областима посебно развијају поједине међупредметне компетенције.

ОБЛАСТ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - компетенција за решавање проблема 	<ul style="list-style-type: none"> - Уме тачно да дефинише заједничке особине живих бића - Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - компетенција за решавање проблема 	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме повезаност грађе и функције живих бића - Разуме основне чињенице о јединству и разноврсности живота на Земљи

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - компетенција за рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција 	- Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног материјала
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенције за одговоран однос према околина , - компетенција за решавање проблема - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију -компетенција за одговорно учење у демократском друштву 	<ul style="list-style-type: none"> - Познаје разноврсност живог света непосредне околине и одговорно се односи према њему -Користи знања о разноврсности живог света своје околине ради побољшања квалитета сопственог живота
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> -компетенција за одговоран однос према здрављу, - компетенција за решавање проблема 	<ul style="list-style-type: none"> - Анализира на који начин долази до поремећаја у нормалном функционисању организма, а што доводи до нарушавања здравља и способен је да заступа здраве животне навике

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памтити (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.

Разумети (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.
Применити (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације
Анализирати (систематизовати, приписати, разликовати...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирати (проценити, критиковати, проверити...)	Дневници, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци
Креирати (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Такође, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји, пројекти
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, дијагностички тестови, дневници, самоevaluација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

У вредновању наученог поред усменог испитивања чешће се користе тестови знања.

У формативном оцењивању се се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности које се вреднује. Када је нпр. шрактичан рад (тимски рад, пројектна настава, тимска настава и сл.) може се применити табела у којој су показани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњења. Наставник треба да означи показатељ који одговра понашању ученика.

Групни рад	Елементи процене задатка са показатељима		
	1. рад у групи	2. познавање тематике	3. размена, повезивање и примена идеја
комплетно	Ученик сарађује са члановима групе, уважава њихове потребе како би се задатак што успешније обавио.	Ученик поседује знања, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове	Ученик размењује идеје са другима и примењује идеје за решавање задатка.

		идеје.	
делимично	Ученику је потребна помоћ како би сарађивао са члановима групе.	Ученик поседује извесна знања и мало суделује у размени идеја.	Ученику је потребна помоћ у примени идеја у решавању задатка.
ништа	Ученик је неуспешан кад ради у групи.	Ученик омаловажава мишљење осталих чланова у тиму.	Ученик не доприноси заједничком раду.

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом праћења и вредновања постигнућа ученика користиће се различити начини вредновања и оцењивања. Јединио тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Наставник ће и континуирано пратити и вредновати, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад и на тај начин унапређивати наставни процес.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја биологије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.

Допунска настава се организује за ученике:

- који спорије усвајају знања како би достигли једноставније операционализоване исходе;
- који су били одсутни са часова како би лакше савладали предвиђене исходе и
- који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања операционализованих исхода.

Како би се часови допунске наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:

- идентификација ученика који имају тешкоћа у свладавању одређених садржаја из биологије,
- организација допунског рада према индивидуалним потребама или рада у групи ако се ради о ученицима са истим потешкоћама;
- извођење допунске наставе,
- праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе.

време реализације	ТЕМА/ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар-децембар	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	4	-Диференцијација задатака према индивидуалним способностима ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја	-Рад на задацима са индивидуализованих радних/наставних листића	-индивидуални -групни	-вођење педагошке документације где се бележе сви резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад -усмена и писмена провера постигнућа ученика - показатељ успеха је степен остварености операционализованих исхода
јануар/фебруар	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	1				
март	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	1				
април-мај	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	2				
јун	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	1				

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљ додатне наставе: Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.

Додатна настава се организује за ученике:

- који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области биологије и пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат,
- који желе да унапреде своје знање из биологије, савладају исходе које воде ка стандардима напредног нивоа и учествују на такмичењу.

Како би се часови додатне наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:

- уочавање даровитих ученика који брже напредују,
- организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређеног ученика или групу ученика),
- извођење додатне наставе,
- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.

време реализације	ТЕМА/ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар-децембар	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	4	- Диференцијација задатака (садржаја) према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика	-Рад на индивидуализованим садржајима	-индивидуални -рад у пару -рад у групи	-вођење педагошке документације где се бележе сви резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад - усмена и писмена провера постигнућа ученика(израда пројеката, извођење експеримената и сл.) - показатељ успеха су учешћа даровитих ученика на свим видовима такмичења
јануар/ фебруар	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	1				
март	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	1				
април-мај	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	2				
јун	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	1				

2.9.ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Наставна тема	Број	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			
1. Животно и радно окружење	6	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика - користи различите изворезнања - проналази нове информације - уочава - разликује - упоређује - класификује - износи своје мишљење - уређује и презентује - закључује - процењује сопствени рад и напредак 	<ul style="list-style-type: none"> - организатори реализатор наставе - презентује - усмерава ученика - подстичена размишљање - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење - прати напредовање ученика - наводи ученика на одговарајуће закључке - упознаје их са техничким напретком од праисторије до 	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о техници и технологији проширити користећи различите изворезнања. Развој технике повезивати са историјским епохама и догађајима. - Упознавање подручја човековог рада и производње, занимања и послова у области технике и технологије и требало би реализовати уз активну улогу ученика и примену одговарајућих медија. Омогућити ученицима да идентификују одређена занимања која масе људи баве и послове који се обављају у оквиру тих занимања као и техничка средства која се при томе користе. - Уз активну улогу ученика и примену мултимедија указивати на правилну употребу и евентуалне последице случајних непридржавања упутстава за коришћење и неисправности техничких апарата у домаћинству. 	<p>Позавршетку овете теме ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зна да опише улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање • разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју • наводи занимања у области технике и технологије • процењује сопствене интересовања у области технике и технологије • организује радно окружење у кабинету • правилно и безбедно користе техничке апарате и ИКТ уређаје у животном радном окружењу 	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење • одговорно учење у демократском друштву • естетичка компетенција • комуникација • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • предузимљивост и оријентација ка предузетништву • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција

			данашњег доба			
Наставна тема	Број часова	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			
2. Саобраћај	14	<p>- пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>- проналази информације</p> <p>- уочава</p> <p>- именује</p> <p>- упоређује</p> <p>- класификује и уређује</p> <p>- дискутује</p> <p>- износи сопствено мишљење и став</p> <p>- цртају</p> <p>- израђују моделе</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>- наводи на размишљање и извођење закључака</p> <p>- подстиче на размену искустава и усмерава дискусију</p> <p>- утиче на развој свести ученика о значају правилног понашања у саобраћају</p> <p>- презентује</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- Фронтални, индивидуални и групни</p> <p>- Ученици треба да сена интересантни очигледан начин упознају са правилима и прописима кретања пешака и бицикла у јавном саобраћају, начинерагулисања саобраћаја и безбедна кретања од школе до куће.</p> <p>Тежиште овете мејена:</p> <ul style="list-style-type: none"> • безбедном понашању и преузимању личне одговорности ученика за понашање у саобраћају и • употреба заштитне опреме привожњи бицикла и других дечијих возила, као и коришћење сигурносних појасева у возилу јена најважнији исход којитреба постићи. <p>- Зареализацију ових наставних садржаја, а за практично увежбавање могу се користити полигони у оквиру школе или саобраћајне макете које могу урадити ученици на редовним часовима или у раду слободних активности како и коришћење мрачунарске симулације.</p>	<p>Позавршетку овете мејена ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • процени како би изгледао живот људи без саобраћаја • класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени • наводи професије у подручју рада саобраћаја • направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија • разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла и дечијих возила • правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају • користи заштитну опрему за управљање бициклом и дечијим возилима • аргументује неопходност 	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење • одговорно учешће у демократском друштву • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • решавање проблема • сарадња

					<p>коришћења сигурносних појасева напредњемизадњемседишту аутомобила и увек их користикао путник</p> <ul style="list-style-type: none"> • повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика • одговорно се понаша као путник увозилу • показује поштовање према другим учесницима у саобраћају • анализира саобраћајну незгоду и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла 	
Наставна тема	Број часова	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			
3. Техничка и дигитална писменост	16	<p>- пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>- уочава</p> <p>- разликује</p> <p>- упоређује</p> <p>- црта</p> <p>- повезује изглед објекта у простору и равни</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>- презентује</p> <p>- утиче на развој свести ученика о значају и примени техничког цртања, као начина комуникације у техници,</p> <p>- истиче неопходност</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>- У вежбама изражава идеје скицама и техничким цртежом. Објасни како се променом правила (стандарда) израђује технички цртеж. Упознати ученике, кроз практичну примену, са: врстама линија, форматима папира, размером, правилима котирања...</p> <p>- Оспособити ученике и инсистирати на правилном коришћењу прибора за техничко</p>	<p>Позавршетку очетеме ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостално црта скицу технички цртеж једноставних предмета • правилно читати технички цртеж • преноси податке између ИКТ уређаја • примењује основне поступке обраде дигиталне слике 	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење • одговорно учење у демократском друштву • естетичка компетенција • комуникација • одговоран однос према околини • одговоран однос

		<p>-повезујеранија знањасановим сазнањима примењује научно</p> <p>-користи различите изворе знања</p> <p>-пажљиво и одговорно претражује и користи интернет</p> <p>-развија осећај прецизности и уредности</p>	<p>правилног понашања на мрежи (интернету)</p> <p>развија осећај ученика за простор, тачност, уредност, прецизност и одговорност прати постигнућа ученика</p>	<p>цртањеиразвојувештинењиховогкоришћења. Потребноједасвакиучениксамосталнонацрта једноставан технички цртеж у одређеној размери користећи одговарајуће врсте линија као елементе котирања.</p> <p>Примена информационо-комуникационих технологија у техници првенственосе односе на правилнои безбеднокоришћење дигиталних уређаја (рачунар, лаптоп, таблет, мобилни телефон, тв, дигитални фотоапарат, веб камера) а потом и на овладавање вештинама обраде дигиталне слике на рачунару у циљу стицања одговарајућих компетенција које се односе на документовање и дизајн.</p> <p>Вежба ти упарупренос података између рачунара и екстерних уређаја (мобилни телефон, фотоапарат) а дасваки ученик самостално реализује процедуре током рада на рачунару.</p> <p>Реализовати једноставну вежбу уметања фотографије у одговарајући програм за обраду текста и уређивање документа. Где год је то могуће, треба користити Интернет претрагу и приступ onlinе ресурсима.</p>	<p>на рачунару</p> <ul style="list-style-type: none"> • користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима • користи Интернет сервисе за претрагу и приступање onlinе ресурсима • преузима одговорност за рад • представи идеје и планове корисне и савремене информационо-комуникациону технологију 	<p>према здрављу</p> <ul style="list-style-type: none"> • предузимљивост и оријентација ка предузетништву • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција
Наставна тема	Број часова	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			

4. Ресурси и производња	20	<p>-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>-повезује ранија знања</p> <p>-уочава начине примене</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-анализира</p> <p>-класификује</p> <p>-презентује</p> <p>-оцењује квалитет часа</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>-презентује</p> <p>-подстиче ученика на истраживање, увиђање, закључивање, упоређивање</p> <p>-развија разумевање за неопходност рационалног коришћења материјала и енергената</p> <p>-помаже у изради модела</p> <p>-подстиче на развој предузетничких способности (економичност и квалитет израде, начин представљања, изградњи и одбрани ставова...)</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни</p> <p>- Надограђујућисенаранијазнањаученика, упознатихсапојмомприроднихресурсанаЗемљи</p> <p>исазначајемњиховогочувања.Тежиштеоветемеје на енергији иматеријалима.</p> <p>-Назначитиосновнеизвореенергијекаоаважан ресурсзаживотљуди,технолошкепроцесеи производњу без улажења у детаље.Упознати ученикесаначиномкоришћењаипретварањау некекориснеобликењима већпознатихизвора енергијеведе,ветраиСунца.</p> <p>-Другиважанресурссуматеријали.Упознати ученикесапојмомиподеломматеријала (природни, вештачки). Врсте и својства материјала (физичка, хемијска и механичка): дрво, папир, текстил, кожа објаснити на елементарном нивоу. Начин обраде материјала (принципи деловања алата за механичку обраду материјала, испитивање материјала). Припрема за обраду. Приказати правилно коришћење алата за ручну обраду материјала,извођењеоперацијаизаштитанараду: обележавање, сечење, завршна</p>	<p>По завршетку ове областиученик требада:</p> <ul style="list-style-type: none"> • повезујесвојстваприродних материјала са применом • објаснитехнологије прераде и обраде дрвета, производњу папира, текстила икоже • сече,спајаивршизаштитупапира, текстила, коже и дрвета • правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир,стега) • направи план израде једноставногпроизводаиплан управљањаотпадом • самостално израђује једноставанмодел 	<ul style="list-style-type: none"> •компетенција за учење •одговорно учешће у демократском друштву •естетичка компетанција •комуникација •одговоран однос премаоколини •одговоран однос премаздрављу •предузимљивост и оријентација ка предузетништву •радсаподацима иинформацијама •решавање проблема •сарадња дигитална компетенција
-------------------------	----	--	--	--	---	--

				<p>обрада (бушење, равнање, брушење). Избор материјала, операција и алата и редоследа њихове примене. Рециклажа материјала из заштите животне средине. Поступно увођење ученика у рад са алатом обезбеђује да обрада материјала постаје средство креативног изражавања, а не циљ у наставној техници и технологији.</p> <p>- Упознавати ученике са професијама из ове области.</p> <p>- На крају ове области, ученици треба да направе план израде и самостално израде најмање три једноставна модела. Програм се реализује у форми предавања (теоретска настава) и вежби.</p>		
Наставна тема	Број	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			

5. Конструкторско моделовање	<p>16 - усваја и примењује знања, - развија вештине, ставове, одговорност и самосталност</p> <ul style="list-style-type: none"> - проналази потребне информације - уочава - разликује - упоређује - одабира - налази решење - формира идеју - израђује техничку документацију - у - планира реализацију - сопствени производ - од - ствара (мери, обележава, обрађује..) - контролише - презентује 	<ul style="list-style-type: none"> - упознаје ученике са правилима рада у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности - организатор и реализатор наставе - пажљиви посматрач - помагач када је то потребно - давалац повратне информације - неко ко охрабрује - презентује - саветује и одговара на питања ученика - утиче на развој свести ученика - о значају примене теоријских знања за израду предмета који имају употребни карактер - и могу се користити у реалном 	<p>Пројекте реализовати у паровима или малим групама.</p> <p>У овом делу програма ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине.</p> <p>Ученици сами опредељују за одређену активност у оквиру групе. Пружа им се могућност да реализују своју идеју. Ученици самостално истражују информације за пројектне задатке користећи информационо-комуникационе технологије, налазе решење, формирају идеју, израђују техничку документацију, планирају и реализују сопствени производ. Користити материјале и технологије које су ученици упознали у претходној области. Ученици самостално врше мерење и обележавање. Ученици раде у пару, чиме развијају способност сарадње и социјалних вештина. По завршетку, ученици самостално представљају производ/модел, усмено образлажући ток реализације, процењујући оствареност резултата и предлогу напређења. Тежиште оваквог раднијена квалитету коначног продукта већ на процесу који има своје кораке и на сарадничким односима у раду у групи. Ученицима јасно треба указати да се и на неуспелим производима може много научити ако се схвати где су</p>	<p>По завршетку ове области ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела • користећи ИКТ и Интернет сервисе • одабира материјале и алате за израду предмета/модела • мери и обележава предмет/модел • ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате • користити програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења • самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ • показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха • планира активност које доведе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова • активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање 	<ul style="list-style-type: none"> • одговорно учешће у демократском друштву • естетичка компетанција • комуникација • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • предузимљивост и оријентација ка предузетништву • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција
------------------------------	--	--	---	--	---

		окожуеу -упознаје ученике саправилимарадау групи -помаже у избору материјала и алата	грешке направљене. Дискутовати са ученицима и о цени понуђених решења. Нагласити важност доброг планирања буџета потребног за његову реализацију као и негативних последица лоших прорачуна. На тај начин ученике полако оспособљавати да размишљају предузетнички и развијати им основне компетенције везане за финансијску писменост.	премасарадницима • пружи помоћ у раду другим ученицима • процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	
--	--	---	--	--	--

НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ СА УПУТСТВОМ ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Вреднују се процес и продукти учења.

У процесу оцењивања потребно је узети у обзир све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативност и др).

Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог оспособљавања за живот и рад у свету који се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развија свест о томе да примена стечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја.

Циљ наставе и учења *технике и технологије* је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа преузимајиво и иницијативно.

Наставник је у планирању, припреми и остваривању наставе и учење аутономан. За сваки час треба планирати и припремити средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Посете музејима технике, сајмовима и обиласке производних и техничких објеката треба остваривати увек када за то постоје услови, ради показивања савремених техничких достигнућа, савремених уређаја, технолошких процеса, радних операција и др. Када за то не постоје одговарајући услови, ученицима треба обезбедити мултимедијалне програме у којима је заступљена ова тематика.

С обзиром да је настава *технике и технологије* теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, уколико одељење има више од 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним-блок часовима.

2.10.ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Разред:**ПЕТИ**

Недељнибројчасова: **1**

Годишњибројчасова:**36**

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:Циљ наставе и учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за:стицање основне информатичкеписмености као и дасеученициоспособезакоришћењерачунара и стекнувештине у применирачунарау процесу учења исвакодневномживоту;решавањепроблема и задатака у новим и непознатимситуацијама, да препознају проблем, реше и по потреби рашчлане проблем на делове и решење представе у виду текста, алгоритамског дијаграма или програма као и да планирају стратегију решавања проблема (претпоставе решења, планирају редослед активности, изаберу извор информација, средстава/опрему коју ће користити, са ким ће сарађивати, кога ће се консултовати); одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Позавршенојтеми/областиученикћебити у стању да: – наведе примену информатике и рачунарства	1. Информационо – комуникационе	Предмет изучавања информатике и рачунарства.	септембар октобар новембар

<p>у савременом животу</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно користи ИКТ уређаје – именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса – прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – креира дигиталну слику и примени основне акције дитовања и форматирања (самостално и сараднички) – креира текстуални документ и примени основне акције дитовања и форматирања (самостално и сараднички) – примени алата за снимање и репродукцију аудио и видео записа – креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције дитовања и форматирања (самостално и сараднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека 	<p>технологије (14)</p>	<p>ИКТ уређаји, јединство хардвера и софтвера.</p> <p>Подешавање радног окружења.</p> <p>Организација података.</p> <p>Рад са сликама.</p> <p>Рад са текстом.</p> <p>Рад са мултимедијама.</p>	
<p>По завршетку ове теме ученик треба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног длагања дигиталног отпада и заштиту животног средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету – реагује исправно када дођу у 	<p>2. Дигитална писменост (5)</p>	<p>Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин.</p> <p>Правола безбедног рада на интернету.</p> <p>Претраживање интернета, одабир резултата и преузимање садржаја.</p> <p>Заштита приватности личних података.</p> <p>Заштита здравља, ризик зависности од технологије и управљање временом.</p>	<p>децембар јануар</p>

<p>контактсанепримеренимсадржајемилисанепознатимособамапутеминтернета</p> <ul style="list-style-type: none"> – приступаинтернету, самосталнопретражује, проналазиинформације у дигиталномокружењу и преузимаихна својуређај – информацијаманаинтернетупроступа критички – спроводипоступкеза заштитуличнихподатака и приватностинаинтернету – разумезначајауторскихправа – препознајеризикзависностиодтехнологије и доводи га у везу са својим здрављем – рационалноуправља временомкоје проводи у раду са технологијом и на интернету 			
<p>Позавршеткуоветемеучениктреба да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – схватиматематичко-логичкисмисаоречи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” – зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски – наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема – креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу – 	<p>3. Рачунарство (15)</p>	<p>Увод у логику и скупове: унија, пресек, разлика речи смисаоречи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда”.</p> <p>Увод у алгоритме аритметике: писмено сабирање, множење, дељење с остатком, Еуклидов алгоритам.</p> <p>Увод у тему програмирања.</p> <p>Алати за рад са графичким објектима, текст, звуком и видеом.</p> <p>Програм – категорије, блокови наредби, инструкције.</p>	<p>фебруар март април мај јун</p>

<p>сврсно сходно примењује програмске структуре и блокова наредби</p> <p>– користиматематичке операторе за израчунавање</p> <p>– објасни сценарио и алгоритам пројекта</p> <p>– анализира и дискутује програм</p> <p>– проналази и отклања грешке у програму</p>		<p>Програмске структуре (линијске, цикличне, разгранате).</p>	
<p>Позавршетку овете теме ученик треба да:</p> <p>– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези с темом, формулацији и представљању резултата и закључака</p> <p>– одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта</p> <p>– наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка</p> <p>– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен</p> <p>– поставља резултат свога радана на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника</p>	<p>4. Пројектна настава (2)</p>	<p>-Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења.</p> <p>Израда пројектног задатка у групи у корелацији са другим предметима.</p> <p>Представља резултате пројектног задатка.</p>	<p>октобар децембар фебруар јул</p>

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Сви предмети

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи информатике и рачунарства. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три теме/области предмета: *ИКТ, дигитална писменост и рачунарство*; препорука је и да се ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима реализују два пројектна задатка. Они омогућавају да се циљ наставе информатике и рачунарства достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода информатике и рачунарства је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима;

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
<p>1. ИКТ (14)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Различитим методама, подстичући истраживачки начин рада, постојеће знање ученика о ИКТ проширити користећи различите изворе знања навођењем примера примене ИКТ-а. - Ученике информативно упознати са предметом изучавања информатике и рачунарства познатим примерима. - Увести појмове хардвер и софтвер. Навести врсте рачунара и дигиталних уређаја које ученици користе, делове из којих се састоје: тастатура, миш, екран, екран осетљив на додир, кућиште, звучници и сл., наводећи њихову функцију. Скренути пажњу на правилно руковање ИКТ уређајима. Циљ је да ученици буду у стању да разумеју намену основних делова дигиталних уређаја које користе. Напоменути да у рачунару постоји меморија у којој се памте бројеви којима су описани текст, слика, звук. - Појам оперативни систем увести кроз повезивање претходног искуства у коришћењу дигиталних уређаја (разлика/сличност између оперативног система мобилног телефона и рачунара). Нагласити који оперативни систем користе рачунари на којима ће радити у школи. Кратко описати улогу ОС, нагласити да препознаје и повезује делове рачунара и омогућава да користимо рачунар и друге дигиталне уређаје. Увести и појам кориснички програми. - Кроз демонстрацију и личну активност ученика, скренути пажњу на правила која важе у кабинету и у раду са рачунарима и опремом (правилно укључивање, пријављивање, коришћење, одјављивање и искључивање рачунара). Објаснити појам „радна површина“ оперативног система (направити паралелу код рачунара и мобилног телефона). Објаснити појмове икона, пречица, трака са задацима (навести елементе и њихову намену). Увести појам „Контролна табла“, појаснити намену и начин покретања. Објаснити основна подешавања уређаја (миш и тастатура) и радног окружења (регионална језичка подешавања, јачина звука, позадинску слику,... - Кроз конкретне примере објаснити појам датотеке и неопходност организације датотека у рачунару: чување и проналажење, премештање или брисање (поменути "Корпу за отпатке").

	<p>- Креирање и уређивање дигиталне слике / цртеже коришћењем расположивих алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промена величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување, затварање, проналажење, дорада слике, као и алати за зумирање, унос текста, употреба „четке“, „ гумице“ и тд.</p> <p>- При раду са текстом применити основне алатке за уређивање и обликовање текста(унос текста, додавање, брисање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма (кодног распореда: ћирилица, латиница, ...) и инсистирати на примени правописа. Увјешавати снимање документа и његово штампање.</p> <p>-Снимање звука и видео-записа, сходно могућностима, (камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, итд).</p> <p>-При изради мултимедијалних презентација применити основне алатке за уређивање и обликовање садржаја. У програму за израду мултимедијалних презентација користити раније креиране звучне и видео записе. Кроз разговор са ученицима и кроз примере развити појам добре презентације и начин представљања (колико је битан садржај а не само форма).</p>
<p>2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (5)</p>	<p>Фронтални,индивидуални и групни (у пару)</p> <p>- ПриреализацијетематскецелинеДигиталнаписменостпојаснитиученицимаштазначикоришћење ИКТ уређајанаодговоран и сигуранначин, и нагласитидатонијеобавезасамо ИТ стручњакавећсвихкорисника. Демонстриратифункцијеантивирусногпрограма и заштитногзида.</p> <p>- Анализиратисаученицимаодкаквогсуматеријаланаправљени ИКТ уређаји, далисетаквиматеријалимогурециклирати и накојесвеначинесемогуодлагатидигиталниуређајикојинису у употреби, у циљузаштитеживотнесредине.</p> <p>- Проверитисаученицимањиховадосадашњаискуства у коришћењувеб-прегледача (читача, браузер). Разговарати о сајтовимапретраживачима и начинимапретраге, увестипојмовеаутор и ауторскаправа и навестиосновнелиценце.</p> <p>– Претрагуинтернета и одабиррелевантнихстраницаизприказанихрезултатапретраге. (Какопроналазимо, бирамо и преузимамоинформације? Какостварамо (онлајнапликације)? Какоразмењујемоинформације и сарађујемо на интернету?)</p> <p>- Наунапредприпремљеномскупувеб-странакроздискусију о процениинформацијапронађенихнаинтернету (публикакојојјесајтнамењен, аутор, тачност / прецизност, објективност, актуелност и интернетадреса) подстицатиразвојкритичкогмишљења ученика.</p> <p>- Упознатиученикесаправилимапонашања наинтернету (енг. netikette). Заутврђивање и појашњавањеоветеми, организоватиквизове и радионице (натемебезбедно - небезбедно, пожељно – непожељнопонашањенаинтернету) као и симулацијенебезбеднихситуацијасаакцентомна</p>

	<p>то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - У корелацијским другим предметима (физичко и здравствено васпитање) велику пажњу посветити томе како уређаји које свакодневно користе (рачунар, телефон, таблет ...) могу лоше да утичу на њихово здравље причему их треба водити у ситуацијама на које их родитељи свакодневно подсећају (лоше држање, дуго гледање у екран, ...). - Посебно пажњу посветити развоју свести код ученика о времену у току дана, утрошеном на рад са технологијом и могућим развојем зависности од технологије.
<p>3. РАЧУНАРСТВО (15)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Реализација теме може се започети приказивањем мотивационих филмова о програмирању. Увести појмове: програм и програмирање. Демонстрирати готове анимације и рачунарске игре ради развијања свести и побуђивања мотивације да ученици сами могу да креирају своје игрице. Одабрати пример игрице за анализу (на пример са портала www.code.org), као и друге мотивационе материјале из сличних образовних извора) са циљем упознавања ученика са корацима у решавању једноставних проблемских задатака. Увести појам алгоритма при решавању најједноставнијег проблема. - У међупредметној координацији са предметом математика, увести математичко-логичке појмове које леже у основи информатике и рачунарства: скуп, елементи, подскуп, једнакост скупова, празан скуп (са одговарајућим знацима); - На подесним примерима илустровати математичко-логичку употребу речи: сваки, неки, или, и, не, следи (ако ... онда). Ученици усвајају елементе дедуктивног закључивања (правилно формулисање тврђења; правилно закључивање, правилно коришћење везника "и", "или", а нарочито "ако ... о - Визуелно програмирање (Scratch, Stencil, AppInventor, Alice, ... које треба да омогући алгоритамско решавање проблема и основе програмирања. <p>У зависности од изабраног програмског окружења прилагодити сва следећа објашњења специфичностима тог алата.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Демонстрирати поступке: избор објеката (нагласак на библиотеке), слагање блокова по принципу "превуци-и-пусти" и покретање програма. Указати на могућности измене појединих особина објеката које су доступне у библиотекама галеријама одабраног софтвера. Кроз једноставне примере објаснити појам наредбе концепт писања програма кроз ређање блок – наредби. Довести у везу поступак решавања задатка са писањем програма и повезати појмове сценарио и алгоритам. Увести појмове: Објекат- лик (библиотека објеката, подешавање особина и својства за изабрани објекат), Објекат – позорница (библиотека позорница, подешавање позорнице, координатни систем сцене), алати (умножи, исеци, обриши, увећај, умањи) и датотека програма (најчешће користити термин - пројекат). - Демонстрирати на сваком примеру следеће технике: креирање пројекта (нови пројекат, изабрати

	<p>објекат чије се активности дефинишу, дефинисати почетни положај објекта,), једноставна подешавања (употребу алата: увећај, умањи, умножи, исеци, окрени, промени боју), задавање изабраног кретања или понашања, чување пројекта(именовање, избор локације), поновно активирање пројекта (затварање, проналажење, покретање, измена)</p> <p>-Упознати ученике са категоријама блокова и начином задавања параметара (трајање догађаја, број понављања, промена угла, промена положаја,...). унос података преко тастатуре користи за промену параметара у оквиру блок-наредбе. Демонстрирати функције едитовања објекта, едитовање и управљање програмом (измене у редоследу блокова, обједињавање блокова који се понављају у петљи или гранању), тестирање и праћење сваког корака приликом извршавања програма.</p> <p>-Појам променљиве увести на конкретном примеру који једноставним рачунским операцијама и њиховим извршавањем доводи до решавања проблема.</p> <p>- Демонстрирати и указивати на разноврсне функционалности доступне у палетама блокова.</p> <p>- Кроз активну наставу и укљученост у процес креирања програма од првих часова, ученици ће постепено усвојити потребне појмове, знања и вештине.</p> <p>Анализирати са ученицима карактеристике појединих структура и оправданост примене у појединим ситуацијама.</p> <p>Поступак корак по корак до решења проблема, треба да послужи за систематизацију поступка израде пројекта.</p>
<p>4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА (2)</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни</p> <p>- Ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима, реализовати са ученицима најмање два пројектна задатка, један из области ИКТ и Дигитална писменост и други из области Рачунарство (договорити се са ученицима и наставницима других предмета, који покривају област изабране теме).</p> <p>- При реализацији првог пројектног задатка ставити нагласак на разради пројектног задатка - од израде плана до представљања решења.</p> <p>- Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима</p> <p>- Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота.</p> <p>- Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања достигнућа.</p> <p>- Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета</p> <p>- Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су: текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.</p> <p>Идеја за пројектни задатак може бити и израда квиза и теста за проверу знања, понављање, утврђивање,</p>

	<p>систематизацију градива из целог предмета.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ученици пре прикупљања материјала израђују сценарио (причу или алгоритам за конкретан задатак), разрађују кораке и описују поступак решавања пројектног задатка. - Део задатка је и чување материјала употребљеног за решавање пројектног задатка. Очекивани продукт пројектног задатка је мултимедијални садржај у форми: стрипа, анимације, игрице и сл. - Напреднији ученици могу израдити алгоритам и програм за решавање конкретног проблемског задатка
--	--

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ: за наставни предмет Информатику и рачунарство још нису дефинисани образовни стандарди

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Све дефинисане међупредметне компетенције се развијају током процеса наставе и учења, али се у одређеним областима посебно развијају поједине међупредметне компетенције.

ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1. ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенциј - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација 	<ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје - разликује хардвер, софтвер и сервисе - прилагођава радно окружење кроз основна подешавања - креира, копира, премешта и брише фолдер/фајл - креира и едитује текстуални документ (фонт, параграф, креирање листе/списка за набрајање ставки, подешавање позадине стране, уметање слике и основна подешавања исте) - креирање дигиталне слике и основно едитовање и форматирање - креира аудио/видео запис употребом једноставног алата, снимом и репродукује - креира мултимедијамну презентацију (дода слајдове, дизајн слајда, распоред објеката на слајду, ефекте и анимације), сачува и покрене
2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу 	<ul style="list-style-type: none"> - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету и разуме значај ауторских права - рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету, препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем - зна значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине

	<ul style="list-style-type: none"> - Компетенција за учење - Одговорно учешће у демократском друштву - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини 	<ul style="list-style-type: none"> - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету - користи технологију одговорно и на сигуран начин
3. РАЧУНАРСТВО	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенциј - Компетенција за учење - Естетичка компетенција - Комуникација 	<ul style="list-style-type: none"> - наведе редослед корака у решавању проблема - примењује програмске структуре и блокове наредби - креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу - анализира и дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму - креира једноставан рачунарски програм који укључује понављање наредби и/или гранање у визуелном окружењу - зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски
4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу - Компетенција за учење - Одговорно учешће у демократском друштву - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини 	<ul style="list-style-type: none"> - зна основне фазе при реализацији пројекта - сарађује с осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен

Битно је напоменути да постоји корелација са свим наставним предметима коју је најлакше остварити при изради пројектата

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)				
Шта пратимо		Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета	Процењују се:	- бележење активности ученика на часу	- свеобухватност одговора	- свакодневно током школске године
	вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура;	- усмено одговарање - редовност израде домаћег задатка	- сналажење у одговарајућим и намеским програмима и апликацијама	
	рад са подацима и рад на различитим врстама тестова;	- писане провере, - групни рад (посматрање наставника, излагање група)	- сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...)	
	вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.	- рад у пару(посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције - сналажење у апликацијама програмима	- степен знања свих чланова групе квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (апликација, табела...)	

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја информатике и рачунарства ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у савладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.

Допунска настава се организује за ученике:

- који спорије усвајају знања како би достигли једноставније операционализоване исходе;
- који су били одсутни са часова како би лакше савладали предвиђене исходе и
- који желе да утврде своје знање.

- Како би се часови допунске наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:
- идентификација ученика који имају тешкоћа у савладавању одређених садржаја из информатике и рачунарства,
  - организација допунског рада према индивидуалним потребама или рада у групи ако се ради о ученицима са истим потешкоћама;
  - извођење допунске наставе,
  - праћење и укључивање ученика у даљи редовни наставе.

време реализације	ТЕМА /ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар октобар новембар	ИКТ	4	- Диференцијација задатака према индивидуалним особностима ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја	-Рад на задацима са индивидуализованих радних/наставних листића	-индивидуални -групни	- вођење педагошке документације где се бележе сви резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад - усмена и писмена провера постигнућа ученика - показатељ успеха је степостварености исхода
децембар јануар	Дигитална писменост	2				
фебруар март април мај јун	Рачунарство	4				

2.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Наставни садржаји	Циљ учења	Међупредметне компетенције	Начин остваривања програма			ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Основни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела Развој и усавршавање основних моторичких способности	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, Дигитална компетенција за целоживотно учење	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали, школском дворишту и на отвореном игралишту за мали фудбал и рукомет, у кућним условима, приказ продукта активности и достављање путем Гугл учионице, имејлом или друштвеним мрежама.	Посматрају и прате ТВ часове слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.	Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише Евидентира сублимира резултате умножава и доставља остварене резултате са тестова за развој моторичких способности	Примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби Изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама Упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ	Стицање и усавршавање моторичких	Компетенција за учење, естетичка	Редовна настава, обавезне физичке активности	Посматрају и прате ТВ часове	Планира организује демонстрира	Комбинује и користи досегнути ниво усвојене

<p>ДИСЦИПЛИНЕ</p> <p>Атлетика Обавезни садржаји Техника истрајног трчања Истрајно трчање – припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г)</p> <p>Препоручени садржаји Техника штафетног трчања Скок удаљ Бацања кугле 2 kg Бацање „вортекс-а“ (Тробојг)</p> <p>Спортска гимнастика Основни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Препоручени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина</p>	<p>умења и навика из атлетике и спорстске гимнастике, учествовање на различитим манифестацијама и догађајима и такмичењима.</p>	<p>компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, рад са подацима и информацијама, дигиталне компетенције, одговоран однос према околини, естетичка компетенција.</p>	<p>Кроз активности у Дечијој и Спортској недељи Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења и међуодељењским).</p> <p>Поделом ученика према полу, према нивоу усвојености вежби из претходног разред и њиховим способностима. Коришћењем станица, полигона, чувањем, помагањем, коришћењем паметне табле, примена ИКТ-а.</p>	<p>слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише, поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује</p>	<p>технике кретања у спорту и свакодневном животу Доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама; Одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; Користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри; Процени сопствене могућности за вежбање у гимнастици.</p>
---	---	--	--	---	---	---

Прескок Вежбе у упору (сложенији састав						
ОСНОВЕ ТИМСКИХ СПОРТСКИХ ИГАРА Основи садржаји Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; -вођење лопте, -хватања и додавања лопте, -шутирања на гол, -финтирање, -принципи индивидуалне одбране -основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон Препоручени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: -хватања котрљајућих лопти, -дриблинг, -шутирања на гол, -финтирање, -основни принципи колективне одбране. ОФА Одбојка: Елементи технике тактике. Игра уз примену правила.	Стицање и усавршавање моторичких умења и навика из одбојке, фудсала, рукомета, кошарке,	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња.	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали, школском дворишту и на отвореном игралишту за мали фудбал и рукомет, одбојку, вежбање у сали уз музичку пратњу. Коришћењем станица, чувањем, помагањем. Примена ИКТ-а.	Посматрају и прате ТВ часове слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.	Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује.	Користи елементе технике у игри: Примењује основна правила рукомета у игри Учествује на унутародељенским такмичењима.

<p>Футсал: Игра уз примену правила Елементи технике и тактике.</p> <p>Рукомет: Елементи технике и тактике Игра уз примену правила</p> <p>Кошарка: Елементи технике и тактике Игра уз примену правила Активност по избору.</p> <p>ПОЛИГОНИ Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима Елементарне игре</p>						
<p>ПЛЕС И РИТМИКА Основни садржаји Покрети уз ритам и уз музичку пратњу Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло „Моравац“ Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друшвених плесова Препоручени садржаји Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз</p>	<p>Изучавање друшвених игара и једног кола из географског подручја где ученици живе</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, рад са подацима и информацијама, дигиталне компетенције</p>	<p>Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали, учioniци, школском дворишту; Примена ИКТ-а, онлајн настава.</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише, поставља у виртуелној учioniци сублимира, систематизује вреднује</p>	<p>Изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу; Игра народно коло; Изведе кретања у различитом ритму; Изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура.</p>

вијачу						
<p>Физичко вежбање и спорт Основни садржај Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјекатима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електорнски извори информација из области физичког васпитања и спорта Значај развоја физичких</p>	<p>Оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада (кроз игру, такмичења) Формирање вољних квалитета личности</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња.</p>	<p>Формирање правилног односа према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препо- знавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне сре- дине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика. Примена ИКТ-а, онлајн настава.</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове, онлајн наставу, слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује. Користи разне плтформе за онлајн наставу.</p>	<p>Објасни својим речима сврху и значај вежбања Користи основну терминологију вежбања Поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама Примени мере безбедности током вежбања Одговорно се односи према објектима, правима и реквизитима у просторима за вежбање Примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама Навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин Користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима</p>

<p>способности за сналажење у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности.</p>						<p>физичких и спортско-рекреативних активности Прихвати сопствену победу и пораз у складу са „ферплејом“ Примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама Препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту Направи план дневних Активности.</p>
<p>Здравствено васпитање Основни садржаји Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после</p>	<p>Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела, развој аеробних способности Оспособљавање ученика да препознају здраве животне намирнице, њихову поделу и улогу у исхрани. СТИЦАЊЕ И</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња.</p>	<p>Примена ходања, трчања у школском дворишту, стадиону, парку у различитим вр. условима Мерењем пулса и притиска; Коришћењем препорука о здравом начину исхране; Подела основних намирница према енерг. вредности, улога воде, воћа; Предавање утицај</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове, виртуелну учионицу, квизове, анкете, ПП презентације, слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује.</p>	<p>Наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље Разликује здраве и нездраве начине исхране Направи недељни јеловник Уравнотежене исхране уз помоћ наставника. Примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања Препозна врсту повреде</p>

<p>вежбања</p> <p>Прва помоћ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - значај прве помоћи, - врсте повреда. <p>Вежбање и играње на чистом ваздуху – чување околине приликом вежбања</p>	<p>практична примена знања из прве помоћи.</p>		<p>дувана алкохола и енергетских пића</p> <p>Обуком о примени прве помоћи кроз теретске и практичне часове уз помоћ активиста Црвеног крста.</p>	<p>стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>		<p>Правилно реагује у случају повреде</p> <p>Чува животну средину током вежбања.</p>
---	--	--	--	---	--	--

Кључни појмови: Васпитање, физичко вежбање, игра, здравље, хигијена, култура.

Физичко и здравствено васпитање Опште предметне компетенције			
основне	<p>Ученик је оспособљен за вођење бриге о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на телесни статус. Препознаје важност физичког вежбања, хигијене тела, исхране, простора и правила безбедности током вежбања. Критички просуђује о облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима. Здравље околине. Са глобалном присутношћу и активношћу сваки појединац треба да призна своју одговорност према околини. Стално ћемо процењивати и побољшавати утицај на околину свих наших активности и кроз конкретне акције ћемо представљати добар пример како показати поштовање и бригу за околину.</p>		
средње	<p>Ученик се бави спортско-рекреативним активностима у циљу унапређивања својих физичких способности и унапређивања здравих животних навика. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима. Ученик самостално вежба у слободном времену.</p>		
напредне	<p>Ученик је развио свест о властитим способностима, а тиме и о јачању самопоуздања и самопоштовања. Примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, поштујући полне и индивидуалне разлике учесника у телесном вежбању.</p>		
Тема	Специфичне предметне компетенције	Исходи	Образовни стандарди

Атлетика	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику индивидуалних и колективних спортских игара; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способан је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик има правилно држање тела. Ученик зна правилно да трчи на кратким и средњим стазама Ученик зна како се врши измена штафетне палице . Ученик разуме значај трчања, основе тренинга и уме да укаже прву помоћ. Ученици знају да правилно бацају куглу леђном варијантом технике.	основни
	средње	Зна да физичка активост и спорт позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гране; правилно поступа у случају незгоде на часу и ван часа.		средњи
	напредне	Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке атлетске задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава.		напредни
Гимнастика	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику индивидуалне и колективне спортске гимнастика; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способан је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик уме да уради основне и сложеније вежбе на тлу Ученик уме да изведе прескоке преко козлића. Ученик је оспособљен да стечена умења, знања и навике користи у игри и такмичењима. Ученик развија вољне квалитете.	основни
	средње	Зна да физичка активост и спортска гимнастика позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално		средњи

		састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гимнастике; правилно поступа у случају незгоде на часу и ван часа.	Ученик уме да чува, помаже и поштује сигурносна правила.	
	напредне	Ученик је способен да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке гимнастичке задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава.		напредни
Одбојка Футсал Рукомет Кошарка	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику колективних спортских игара; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способен је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик примењује основне и сложеније елементе технике и тактике одбојкашке игре у игри преко мреже. Ученик зна основна правила одбојкашке игре. Ученик учествује у организацији одбојкашког такмичења. Ученик формира вољне квалитете. Ученик има развијен такмичарски дух и осећај за фер плеј.	основни
	средње	Зна да физичка активост и спорт позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гране; правилно поступа у случају незгоде на часу и ван часа.		средњи
	напредне	Ученик је способен да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке колективних спортских игара; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава.		напредни

Хоризонтална и вертикална повезаност V разред				
Предмет		Разред	Корелативни садржаји	
Повезаност међу предметима у оквиру разреда		Хоризонтална повезаност	Повезаност међу предметима у оквиру разреда	Вертикална повезаност
Физичко и здравствено васпитање	Математика	Спорт и спортске дисциплине Облици спортских игралишта и њихових појединих делова, реквизити, формације за вежбање	Круг обим и површина, рачунске операције сабирања, множења евидентирања математичких података	Мерења, евидентирања, разбројавања, збрајања обрада података
	Биологија	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка Правилна исхрана Пружање прве помоћи	Грађа човечијег тела – Мишићни и нервни систем, систем органа за дисање Редовна исхрана - јеловник Повреде и прва помоћ	МБИ
	Информатика и рачунарство	Здравствено васпитање ММС Здрава исхрана и спортски начин живота Примена ИКТ-а у праћењу наставе на даљину.	Заштита здравља ММС Гугл учионица, видео материјали са јутјуб канала, геђети, обрада слика, Гугл мит, имејл	Мерења – статистика обрада података, ПП презентација
	Музичка култура	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Вежбе обликовања, елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка, народне игре, валцер, ритмика	Темпо кретања, изражајност, складност, координација покрета	Креативност покрета, развој слуха
	Ликовна култура	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Вежбе обликовања, елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка, народне игре, валцер, ритмика	Просторно обликовање, правилан и неправилан ритам	Временска орјентација

Начин праћења остварености програма:

У настави физичког васпитања се прати и вреднује:

- Стање моторичких способности - спроводи се у простору координације, статичке, репетитивне и експлозивне снаге, гипкости и издржљивости. Мерење се врши помоћу мерних инструмената (тестова) ваљаних и поузданих мерних карактеристика.

Мерење се спроводи уз увежбавање одређеног програмског задатка, како се не би губило расположиво време за вежбање, а динамика је утврђена упутством.

- Достигнут ниво савладаности моторних знања, умења и навика - спроводи се према утврђеним минималним образовним захтевима.

- Однос ученика према раду - прати се током целе школске године и то: кроз контролу уредности ношења и хигијене опреме за вежбање, редовног присуствовања на часовима физичког васпитања, доследног извршавања радних задатака, ангажовања у спортском животу школе.

Формативно и сумативно оцењивање:

Редовно проверавање постигнућа и праћење напредовања које се обавља полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узимају се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу. Формативно се евидентира у педагошкој документацији наставника, а сумативно у дневник.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Уме да примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе.	Уме правилно да изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања.	Правилно одржава равнотежу у различитим кретањима.	Ученик користи висок ниво техничко-тактичких знања, демонстрира сложеније комплексе вежби и кретања.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ *Атлетика *Спортска гимнастика *Основе тимских, спортских и елементарних игара	Ученик показује мањи степен активности и ангажовања, уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика добија оцену	Ученик показује делимични степен активности и ангажовања, уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени и на основном и већим делом на средњем нивоу стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и	Ученик показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, уз мању помоћ наставника у потпуности, самостално испуњава захтеве који су утврђени и на основном и на средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним	Ученик показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања, где ученик у потпуности самостално, без помоћи наставника испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и у већини захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним

*Плес и ритмика *Полигони	довољан (2)	прилагођеним стандардима постигнућа,уз ангажовање ученик добија оцену добар (3)	образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања добија оцену врло добар (4)	образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа,уз веома висок степен ангажовања, добија оцену одличан (5)
------------------------------	-------------	---	---	--

Самовредновање ученика је процес освешћивања и размишљања о властитоме процесу учења и постигнућа.

Сумативно вредновање (вредновање наученог) јесте вредновање које подразумева процену степена учениковог постигнућа на крају процеса учења (наставне целине, полугодишта те године учења и поучавања). У правилу резултира оценом (види: Вредновање наученога).

ВРЕДНОВАЊЕ У ВИРТУЕЛНОМ ОКРУЖЕЊУ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
 Рубрика за вредновање наученог (вредновање увежбаног)

Бодовна скала:	Ученик:	Пожељни елементи ученичких радова
* 85 % - 100 % – одличан (5)	* Наводи тачне информације у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје све примере у задатку те их већином исправно описује. * Користи одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава све задатке.	* Објашњења * Примери * Задаци
*75 % - 84.99 % – врлодобар (4)	* Наводи већину тачних информација у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје већину примера у задатку те их већином исправно описује. * Користи углавном одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава већину задатака.	* Сlike * Видео
*65- 74.99% – добар (3)	* Наводи делимично тачне информације при обликовању задатка. * Препознаје мањи број примера у задатку и половично их описује. * Користи мањи број одговарајућих примера и илустрације у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава половину задатака.	* Квиз * Њихов ауторски рад (слике, видео, квиз)
*50 % - 64.99 % – довољан (2)	* Наводи мањи број тачних информација у задатку, и при обликовању и при решавању. * Препознаје врло мали број примера у задатку. * Користи мањи број одговарајућих фотографија у обликовању задатка, без примера или с неодговарајућим примерима. * У предвиђеном времену извршава мање од половине задатака.	* Интерактивни садржај и слике * Додатни садржаји других аутора
*0% - 49.99% – недовољан (1)	* У предвиђеном времену не извршава задатак.	

ВАННАСТАВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ СПОРТСКИ САДРЖАЈИ

Активност	Разред	Место реализације
Атлетика - секција	1 - 8	велика фискултурна сала, школско двориште, стадион
Фудбал - секција	5 - 8	велика фискултурна сала, школско двориште
Рукомет - секција	5 - 8	велика фискултурна сала, спортска дворана
Кошарка - секција	5 - 8	велика фискултурна сала, спортска дворана
Одбојка - секција	5 - 8	велика фискултурна сала, спортска дворана
Стони тенис - секција	5 - 8	спортска дворана

2.12. ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

2.12.3. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета: Општи циљ предмета је оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице. проширивањем знања о демократији, њеним принципима и вредностима кроз практично деловање.

Задаци:

- подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе
- упознавање школских правила и процедура
- обучавање
- упознавање права и одговорности на нивоу школе
- развијање способности критичког просуђивања и одговорног одлучивања и деловања

Наставне теме	Укупан број часова
Људска права(права детета)	21
Процес у савременом свету	11
Грађански активизам	4
Укупно	36

Време реализације	БРОЈ, НАЗИВ ТЕМЕ, САДРЖАЈ И ТРАЈАЊЕ	број часова	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ		ОБЛИЦИ РАДА И ВРСТЕ НАСТАВЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА (ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ)	оцењивање
			НАСТАВНИК	УЧЕНИК			
	Људска права (права детета)	21	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирање, објашњење	
	Процес у савременом свету	11	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирајне, објашњење	
	Грађански активизам	4	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирајне, објашњење	
	Укупно	36					

2.12.2. ВЕРСКА НАСТАВА- ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN

Годишњи број часова: 35

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Циљ наставе Исламске вјеронауке (пети разред) јесте да ученици савладају основне Исламске вјеронауке, негујући свијест о значају улоге Илмудина у очувању свог вјерског идентитета.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ-ТЕМА	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-активно слуша и разуме садржај наставне јединице која му се предаје. -да овлада основама Илмудина за његов узраст.	-исламски шарти -намаз-молитва -намаски шартови -намаски рукнови -дужности муслимана према себи и породици	-Шехадет -обрада свих 6 иманских шартова -појам, значење и важност намаза -како треба а како не обављати намаз -обрада свих намаских шартова -обрада намаских рукнова -сабах, подне, јација намаз -намаски ваџиби -намаски сунети -чувањ здравља и живота -рад и привређивање	-Током школске године у оперативном плану.

2.12.3. ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Разред	Пети
Наставни предмет	Верска настава – православни катихизис
Годишњи фонд часова	36
Циљ наставе предмета	<p>Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;</p> <p>Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном школовању.</p> <p>Упознати ученике са основним елементима религије и културе старог века.</p> <p>Упознати ученике са паганским митовима и легендама о вечном животу.</p> <p>Припремити ученике за сусрет са Откровењем Истинитог Бога.</p> <p>Развити код ученика свест о Богу као личности која се открива човеку</p> <p>Упознати ученике са појмовима Светог Предања и Светог Писма</p> <p>Објаснити ученицима узрок и начин настанка Библије. Пружити ученицима знање да Бог из љубави ствара свет да би му дао вечно постојање;</p> <p>Оспособити ученике за разумевање посебности улоге човека у свету, као споне између Бога и света.</p> <p>Објаснити ученицима повест о првородном греху и његовим последицама;</p> <p>Указати ученицима на начин на који се Бог стара о свету и човеку од Адама до Ноја;</p> <p>Пробудити у ученицима осећај одговорности за свет који их окружује.</p> <p>Упознати ученике са старозаветним личностима и догађајима</p> <p>Указати ученицима на везу између старозаветних личности и Христа</p> <p>Указати ученицима на повезаност Пасхе и Христа</p> <p>Указати ученицима на етичку вредност старозаветних списа</p> <p>Развијање свести ученика о старању Божјем за свет кроз библијску историју;</p> <p>Пружити ученицима знање о старозаветним мотивима у иконографији.</p> <p>Објаснити ученицима околности у којима је Бог дао Закон преко Мојсија;</p> <p>Пружити ученицима основно знање о томе да се кроз заповести Божје остварује заједница између Бога и људи. Пружити ученицима основ за разумевање да су Десет Божјих заповести водич и припрема за Христове заповести љубави.</p> <p>Упознати ученике са појмом „обећане земље“ и њеним значајем за „изабрани народ Божији“</p>

	<p>Објаснити ученицима значај старозаветне Скинине и Храма</p> <p>Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка</p> <p>Указати ученицима на лепоту Давидових псалама</p> <p>Објаснити ученицима појам Месије</p> <p>Предочити ученицима специфичности библијског текста и омогућити им да доживе његову сликовитост</p> <p>Упознати ученике са појмом „обећане земље“ и њеним значајем за „изабрани народ Божији“</p> <p>Објаснити ученицима значај старозаветне Скинине и Храма</p> <p>Указати ученицима на улогу старозаветних царева и пророка</p> <p>Указати ученицима на лепоту Давидових псалама</p> <p>Објаснити ученицима појам Месије</p>
--	--

Исходи	Област/Тема	Садржаји
<p>- моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 5. разреда основне школе;</p> <p>- моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном циклусу школовања.</p>	I – УВОД	<p>Упознавање са садржајем програма и начином рада</p> <p>Прелиминарна систематизација</p>
<p>- моћи да именује неке политеистичке религије.</p> <p>- моћи да наведе неке од карактеристика политеистичких религија и културе старог века.</p>	II - РЕЛИГИЈА И КУЛТУРА СТАРОГ СВЕТА	<p>Религија и култура старог света</p> <p>Човекова жеђ за Богом и вечним животом</p>
<p>- моћи да уочи да се Бог откривао изабраним људима, за разлику од паганских божанстава;</p> <p>- моћи да објасни да је рођење Христово догађај који дели историју на стару и нову еру;</p> <p>- моћи да наведе неке од библијских књига, њихове ауторе и оквирно време настанка</p> <p>- моћи да разликује Стари и Нови Завет</p> <p>- бити подстакнут да се односи према Библији као светој књизи;</p>	<p>III - ОТКРИВЕЊЕ - СВЕТ БИБЛИЈЕ</p> <p>IV - СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА</p> <p>V -СТАРОЗАВЕТНА ИСТОРИЈА СПАСЕЊА</p>	<p>Божије Откровење</p> <p>Свето Писмо (настанак, подела)</p> <p>Шестоднев</p> <p>Стварање човека „по икони и подобију“</p> <p>Прародитељски грех</p> <p>Човек изван рајског врта (Каин и Авел, Ноје, Вавилонска кула)</p> <p>Аврам и Божији позив</p> <p>Исак и његови синови</p> <p>Праведни Јосиф</p> <p>Мојсије</p> <p>Пасха</p> <p>Добијање Божијих заповести на гори Синају</p>

<p>- моћи да преприча библијску причу о постању и доживи је као дело љубави Божије</p> <p>- моћи да увиди да је Бог поред видљивог света створио и анђеле</p> <p>- моћи да преприча библијску приповест о стварању човека и уочи да је човек сличан Богу јер је слободан</p> <p>- бити подстакнут на развијање осећаја личне одговорности према природи;</p> <p>- моћи да наведе неке од последица првородног греха по човека и читаву створену природу;</p> <p>- моћи да преприча неку од библијских прича до Аврама;</p> <p>- моћи да повеже причу о Нојевој барци са Црквом</p> <p>- наведе неке од најважнијих старозаветних личности и догађаја</p> <p>- моћи да уочи везу старозаветних праотаца и патријараха са Христом</p> <p>- моћи да исприча да јеврејски народ прославља Пасху као успомену на излазак из Египта</p> <p>- моћи да извуче моралну поуку из библијских приповести</p> <p>- моћи да препозна старозаветне личности и догађаје у православној иконографији</p> <p>- моћи да преприча библијски опис давања Десет Божијих заповести</p> <p>- Мојсију;</p> <p>- моћи да наведе и протумачи на основном нивоу Десет Божјих заповести;</p>	<p>VI - ЗАКОН БОЖЈИ</p> <p>VII - МЕСИЈАНСКА НАДА</p>	<p>Садржај Десет Божјих заповести</p> <p>Смисао Декалога као припреме за Христа</p> <p>Насељавање Обећане земље (Исус Навин, Самсон...)</p> <p>Цар Давид</p> <p>Соломон и јерусалимски храм</p> <p>Псалми Давидови</p> <p>Старозаветни пророци</p> <p>Месијанска нада.</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - моћи да разуме да је од односа - према Заповестима зависила и - припадност Божијем народу; - бити подстакнут да примени вредности Декалога у свом свакодневном животу. - моћи да препозна на слици Ковчег Завета и Скинију и да у једној реченици каже шта је мана - моћи да именује најважније личности јеврејског народа у Обећаној земљи - моћи да уочи да је Светиња над светињама посебно место Божијег присуства - знати да је цар Давид испевао Псалме у славу Божију - моћи да наведе неке од старозаветних пророка - моћи да уочи да су старозаветни пророци најављивали долазак Месије - увидети значај покајања и молитве као „жртве угодне Богу“ <p>на основу одељака поучних и пророчких књига.</p>		
Кључни појмови		

УПУСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Начини и поступци остваривања
<p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика.</p> <p>Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и начином вредновања њиховог рада.</p> <p>Настава се реализује кроз следеће облике наставе:</p>

теоријска настава , практична настава Место реализације наставе;Теоријска настава се реализује у учионици;
Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању; Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе
Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с
циљевима, исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и
ставовима из подручја Православног катихизиса, група располаже.

Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом
динамиком подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати
нагласак више на доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.

информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким
захтевима у погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.

Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспонована наставног садржаја у педагошко дидактичка
решења, наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу
психофизичког развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.

У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких
активности у наставном процесу.

Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз
заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.

Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник
ће остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних
евалуационих листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
Оцењивање Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:
усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика;

2.13.4. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Недељни број часова: 2

Годишњи број часова: 72

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ul style="list-style-type: none"> • поздрави и отпоздрави, примењујући најједноставнија језичка средства • разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих • разуме упутства и налоге и реагује на њих • разуме једноставне исказе за изражавање допадања/недопадања и реагује на њих • тражи мишљење и изражава допадање једноставним језичким средствима 	<p><u>Neu hier?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Поздрављање • Давање основних информација о себи • Давање и и тражење основних информација о другима • Разумевање једноставних упутстава и налога • Изражавање 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • реаговање на усмени или писани импулс саговорника (наставника, вршњака, и слично) и иницирање упознавања • успостављање контакта (нпр. при сусрету, на разгледници, у имејлу, СМС-у) • иницирање упознавања • слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља • попуњавање формулара основним личним подацима • слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично) 	IX

	допадања	<ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања • усмено и писано исказивање допадања <p>Садржаји: <i>Guten Morgen / Guten Tag / Guten Abend / Hallo! Gute Nacht / Auf Wiedersehen / Auf Wiederschauen/ Tschüs!</i> <i>Bis dann. Bis später.</i> <i>Wie geht's? Wie geht es Ihnen?</i> <i>Danke, gut. Und dir? / Und Ihnen?</i> <i>Mein Name ist Petra Novak. Ich heiße Petra (Novak). Ich bin Petra (Novak).</i> <i>Wie heißt du? Wie heißen Sie?</i> <i>Woher kommst du? Woher kommen Sie?</i> <i>Ich komme aus Serbien.</i> <i>Ich wohne in Smederevo. Wo wohnst du?</i> <i>Komm her! Kommt an die Tafel!</i> <i>Setz dich! Setzt euch!</i> <i>Mach(t) das Buch auf/zu!</i> <i>Lies/Lest vor! Hör(t) zu! Sing(t) mit! Sprich/Sprecht nach! Hör/Hört zu!</i> <i>Steh(t) auf! Pass(t) auf!</i> <i>Gib dein Buch an Petra!</i> <i>Gebt mir eure Hausaufgaben!</i> <i>Ich mag Rockmusik.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Презентслабих глагола (<i>ich, du, Sie</i>) • Презент глагола <i>sein</i> (<i>ich, du, Sie</i>) • Употреба упитних заменица и прилога • Исказна и упитна реченица – положај глагола/ред речи 	
--	----------	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Императив • Презент модалног глагола <i>mögen</i> (<i>mag, magst, mögen</i>) <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формалноинеформалнопоздрављање; • устаљена правилаучтивости, имеипрезиме, надимци • име и презиме, • земље немачког говорног подручја. • поштовањеосновнихнормиучтивости, • песме • спорт 	
<ul style="list-style-type: none"> • представи себе и другог • разумеупутстваиналогеиреагујенањих • разумеједноставнаипажљивоисказанаправилапонашања (сугестије, препоруке, забране) иреагујенањих, узвизуелнуподршку (знакови, симболиислично) ибезње • разумеједноставнеисказезаизражавањедопадања/недопадања • тражимишљењеиизражавадопадање/недопадањеједноставнимјезичкимсредствима • слушањеичитањекраћихтекстовасједноставнимисказимаза изражавањедопадања / недопадањаираговањенањих • усменоиписаноисказивањеслагања / неслагања, допадања / недопадања • тражиипружииосновнеинформацијеувезисабројевима 	<p><u>Meine Klasse</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Представљање себе и других • Разумевање и давање једноставних упутстава и налога • Исказивање правила понашања • Изражавање допадања/недопадања • Изражавање бројева 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • посредовање у упознавању и представљање других особа • слушање и читање налога и упутстава и реаговање на њих (комуникација у учионици – упутства и налози које размењују учесници у наставном процесу, упутства за игру и слично) • слушање и читање једноставних исказа у вези са правилима понашања • слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са бројевима • усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100 <p>Садржаји: <i>Wie heißt ihr? Wer ist das?</i> <i>Wie alt bist du?</i> <i>Das ist Markus. Das ist meine Lehrerin, Frau Simin.</i></p>	<p>X, XI</p>

		<p><i>/Freut mich. Woher kommt ihr? Wie ist deine Adresse/Telefonnummer? Kannst du mir dein Heft geben? Kann ich dein Heft bekommen? Hier darf man nicht sprechen. Du musst dein Handy ausschalten. Ich mag Rockmusik. Ich mag Tennis nicht.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • презент слабих глагола • презент глагола <i>sein</i> • презент модалног глагола <i>mögen</i> • употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног члана у номинативу • употребанултогчлана • употребапоказнезаменице<i>das</i> • употребанегационепартикулен<i>nicht</i> • модални глаголи у љубазно формулисаним молбама, упутствима и предлозима. (рецептивно) • неодређена заменица <i>man</i> • презент модалних глаголи у формулисаним молбама, упутствима и предлозима. (рецептивно) • бројеви до 100 <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • формално и неформално представљање • поштовање основних норми учтивости • понашање на јавним местима • школски предмети • школски прибор 	
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава • опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима • разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих • тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору • разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих • тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање 	<p style="text-align: center;"><u>Tiere</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Описивање живих бића, предмета, места и појава • Исказивање просторних односа и величина • Изражавање припадања/не-припадања и поседовања/непоседовања 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама • давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава • слушање и читање краћих текстова у којима се на једноставан начин описују просторни односи и оријентација у простору • усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору • слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих • усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања <p>Садржаји: <i>Ihr Hund ist 2 Jahre alt, klein und schwarz. Er frisst gern Kekse.</i> <i>Ich wohne in Bonn. Bonn ist eine schöne Stadt am Rhein.</i> <i>Wo liegt die Schweiz auf der Landkarte?</i> <i>Meine Stadt ist in Nordserbien.</i> <i>Ist das deine Katze? Nein, das ist Marias Katze.</i></p> <p><i>Mein Hund ist nicht da.</i> <i>Das ist das Haus von meinen Eltern.</i> <i>Mimi ist die Katze von Barbara.</i></p>	<p>XI, XII</p>
--	---	--	--------------------

		<p><i>Hast du einen Kugelschreiber? Ich brauche einen Regenschirm. – Hier ist mein Kugelschreiber.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • употреба придева и прилога као именског дела пр едиката уз глагол <i>sein</i> • презент глагола <i>haben</i> • употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног члана у номинативу и акузативу. Употреба нултог члана. • присвојни детерминативи у номинативу, дативу и акузативу • ред речи у исказној упитној реченици • употреба присвојних чланова • изражавање припадности предлогом <i>von</i> + датив <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • култура становања, однос према живој и неживој природи • континенти • јавни простор • породица и пријатељи, • однос према животињама, • кућни љубимци. • боје 	
<ul style="list-style-type: none"> • разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих • разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих • опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима 	<p><u>Mein Tag</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Давање основних информација о себи 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • представљање других особа, присутних и одсутних, усмено и писано • слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, 	<p>XII, I</p>

<ul style="list-style-type: none"> • разуме свакодневне исказе у вези с непосредним потребама, осетима и осећањима и реагује на њих • изрази основне потребе, осете и осећања кратким и једноставним језичким средствима • разуме једноставна обавештења о хронолошком/метеоролошком времену и реагује на њих • тражи и даје кратка и једноставна обавештења о хронолошком /метеоролошком времену 	<ul style="list-style-type: none"> • Давање и и тражење основних информација о другима • Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности • Исказивање потреба, осета и осећања • Исказивање времена (хронолошког и метеоролошког) 	<p>плановима и способностима у породичној и школској средини</p> <ul style="list-style-type: none"> • састављање порука и спискова у вези са уобичајеним и тренутним активностима, плановима и способностима • слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима, осећањима • саопштавање потреба и осета • усмено и писано исказивање својих осећања и (емпатично) реаговање на туђа • слушање и читање кратких текстова који се односе на тачно време, дан, месец или део дана (разглас/план вожње на аутобуској/железничкој станици, аеродрому; биоскопски програм, договор за неку активност) или на метеоролошко време (тренутне или уобичајене временске прилике) • усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности или метеоролошким приликама <p>Садржаји: <i>Das ist Markus. Das ist meine Lehrerin, Frau Simin. Was machst du jetzt/heute Nachmittag? Ich mache meine Hausaufgaben. Wann gehst du schlafen? Hast du freitags immer Deutsch. Ich gehe dreimal der Woche zum Training. Ich bin müde/tautrig/froh. Wie spät ist es? Es ist Viertel nach neun. Es ist einundzwanzig Uhr fünfzehn. Wann beginnt die Schule? Am ersten September. Am Donnerstag. Um 8 Uhr. Wie ist das Wetter?</i></p>	
---	---	--	--

		<p><i>Es regnet/schneit. Die Sonne scheint. Es ist kalt/warm/heiß.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • презентслабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола (<i>schlafen, fahren, essen, lesen, geben, nehmen, sprechen</i>) • употреба прилога за време и место (<i>donnerstags/da, dort, hier</i>) • ред речи у исказној, упитној и извичној реченици • употреба фразазванично и незванично исказивања сатнице • употреба предлога (<i>am, um, nach, vor</i>) • безлични глаголи (рецептивно) <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • радно време • разонода • мимика и гестикулација • употреба емотикона • клима • разговор о времену • географске дестинације 	
<ul style="list-style-type: none"> • представи себе и другог • разуме јасно постављена једноставна питања личне природе и одговара на њих • разуме упутства и налоге и реагује на њих • разуме позив и реагује на њега • упути позив на заједничку активност • опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима • опише шта уме/не уме да (у)ради • разуме једноставне исказе за изражавање 	<p><u>Hobbys</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Давање основних информација о себи • Давање и тражење основних информација 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља • слушање и читање кратких једноставних позива на заједничку активност и реаговање на њих, усмено или писано (позив на рођендан, журку, на игру, у биоскоп...) • упућивање и прихватање /одбијање позива на заједничку активност, усмено или писано, 	<p>I, II, III</p>

<p>допадања/недопадања, слагања/неслагања и реагује на њих</p>	<p>о другима</p> <ul style="list-style-type: none"> • Разумевање и давање једноставних упутстава и налога • Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности • Описивање уобичајених и тренутних активности, планова и способности • Изражавање допадања/недопадања 	<p>користећи најједноставније изразе молби, захвалности, извињења</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и способностима у породичној и школској средини • слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање допадања / недопадања и реаговање на њих <p>Садржаји: <i>Kann ich mich hier hinsetzen? Leider nicht, es ist besetzt.</i> <i>Die Teire darf man nicht füttern.</i> <i>Spielen wir Fußball/Tischtennis/ Monopoly?</i> <i>Komm, wir spielen Schach!</i> <i>Wir spielen Basketball. Spielst du mit?</i> <i>Möchtest du zu meiner Party kommen?</i> <i>Komm zu mir!</i> <i>Gehen wir ins Kino?</i> <i>Ja, gerne. /Leider kann ich nicht. Ich muss lernen.</i> <i>/Nien, ich habe keine Lust.</i> <i>Ich schwimme gern.</i> <i>Mein Lieblingssport ist Volleyball.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • презентслабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола • презент модалног глагола <i>können</i> • императив – потврдни и одрични облици 2. лица једине и множине • императив глагола са наглашеним префиксом. (рецептивно) • ред речи у реченицама са императивом 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • модални глаголи у љубазно формулисаним молбама, упутствима и предлозима.(рецептивно) • употреба глагола кретања са акузативом • употребапредлога (<i>an, in, auf</i>). • сложенице – ридиграђење: (рецептивно) <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поштовањеосновнихнормичувности • значењесимбола • прикладно прихватање и одбијање позива, рођендани, прослава рођендана, игре • уметност (књижевност за младе, стрип, филм, музика...) • спорт 	
<ul style="list-style-type: none"> • представи себе и другог • разуме једноставан опис живих бића, предмета, места и појава • опише жива бића, предмете и места и појаве једноставним језичким средствима • разуме једноставне исказе о уобичајеним и тренутним активностима и способностима и реагује на њих • опише и планира уобичајене и тренутне активности кратким једноставним језичким средствима • опише шта уме/не уме да (у)ради • разуме једноставна обавештења о простору и оријентацији у простору и реагује на њих • тражи и пружи кратка и једноставна обавештења о оријентацији у простору • опише непосредни простор у којем се креће • разуме једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање и реагује на њих 	<p style="text-align: center;"><u>Meine Familie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Представљање себе и других • Описивање живих бића, предмета, места и појава • Описивање уобичајених и тренутних активности • Исказивање просторних 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање кратких и једноставних текстова којим се неко представља • слушање и читање краћих једноставних описа живих бића, предмета, места и појава у којима се појављују информације о спољном изгледу, појавним облицима, димензијама и осталим најједноставнијим карактеристикама • давање кратких усмених и писаних описа живих бића, предмета, места и појава • слушање и читање описа у вези са уобичајеним и тренутним активно-стима, плановима и способностима у породичној и школској средини • усмено и писано тражење и давање информација о сналажењу / оријентацији у простору 	<p>IV, V</p>

<ul style="list-style-type: none"> • тражи и да једноставне исказе којима се изражава припадање/неприпадање, поседовање/непоседовање 	<p>односа и величина</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изражавање припадања/не-припадања и поседовања/непоседовања 	<ul style="list-style-type: none"> • усмено и писано описивање просторних односа у приватном и јавном простору (соба, стан, кућа, учионица, школа, музеј, биоскоп) • слушање и читање краћих текстова с једноставним исказима за изражавање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања и реаговање на њих • усмено и писано, исказивање припадања / неприпадања и поседовања / непоседовања <p>Садржаји: <i>Meine Eltern heißen Zorica und Drago.</i> <i>Meine Schwester ist groß und schlank.</i> <i>Wie sind deine Augen? Blau oder grün</i> <i>Ihr Hund ist 2 Jahre alt, klein und schwarz. Er frisst gern Kekse.</i> <i>Das ist mein Zimmer. Es ist klein aber schön. Es gefällt mir sehr.</i> <i>Anna ist meine beste Freundin. Sie ist nett und freundlich. Sie hilft mir gern.</i> <i>Ich wohne in Bonn. Bonn ist eine schöne Stadt am Rhein.</i> <i>Ich wohne ganz oben im Haus/im fünften Stock.</i> <i>Hast du eine Wohnung oder ein Haus?</i> <i>Wo ist dein Sportzeug?</i> <i>Wo ist die Bank?</i> <i>Ich bin vor /neben / hinter der Garage. Meine Mutter ist auf dem Markt/ im Supermarkt / bei ihrer Frisörin. Die Bäckerei ist neben der Schule.</i> <i>Entschuldigung, wie kommen ich zum Theater? – Gehen Sie nur geradeaus, etwa 50m.</i> <i>Ist das deine Katze? Nein, das ist Marias Katze.</i> <i>Das ist das Haus von meinen Eltern.</i> <i>Mimi ist die Katze von Barbara.</i></p>	
---	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • употреба упитних заменица и прилога (<i>wer, was; wo, wie, wann</i>) • употреба придева и прилога као именског дела пр едиката уз глагол <i>sein</i> • присвојни детерминативи у номинативу, дативу и акузативу • реченице у исказној и упитној реченици • предлози уз глаголе мировања • употреба датива и акузатива уз глаголе мировања и кретања у простору • прилози за место: <i>gerade aus, links, rechts</i> • употреба присвојних чланова • изражавање припадности предлогом <i>von</i> + датив <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • именовање сродства • култура становања, однос према живој и неживој природи • живот породице • култура становања • породица и пријатељи • однос према животињама • кућни љубимци • занимања 	
<ul style="list-style-type: none"> • разуме кратке и једноставне молбе и захтеве и реагује на њих • упути кратке и једноставне молбе и захтеве • искаже и прихвати захвалност на једноставан начин • разуме једноставно исказане честитке и одговара на њих • упути једноставне честитке 	<p><u>Was kostet das?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Исказивање молбе, захтева и 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слушање и читање једноставних исказа којима се тражи помоћ, услуга или обавештењ • давање једноставног, усменог и писаног одговора на исказану молбу или захтев 	<p>V, VI</p>

<ul style="list-style-type: none"> • саопштавање потреба и осета и предлагање решења у вези с њима • тражи мишљење и изражава допадање/недопадање једноставним језичким средствима • усмено и писано исказивање слагања / неслагања, допадања / недопадања • разуме једноставне изразе који се односе на количину (број особа, животиња и предмета количина приликом куповине и сл.) и реагује на њих • тражи и пружи основне информације у вези са количинама и бројевима • изрази присуство и одсуство некога или нечега 	<p>захвалности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Честитање • Исказивање потреба, осета и осећања • Изражавање допадања/недопадања • Изражавање количине и бројева 	<ul style="list-style-type: none"> • изражавање и прихватање захвалности у усменом и писаном облику • слушање и читање кратких и једноставних устаљених израза којима се честита празник, рођендан или неки други значајан догађај • реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику • упућивање кратких пригодних честитки у усменом и писаном облику • слушање и читање једноставних исказа које садрже информације у вези са количином и бројевима (новчани износ, узраст, време, број телефона и слично) • усмено и писано коришћење једноставних исказа са бројевима до 100 <p>Садржаји: <i>Kann ich dir/Ihnen helfen?/ Ich habe eine Bitte. Möchtest du eine Orange? Kannst du mir bitte eine Orange geben? Ich möchte eine Tasse Tee. Kannst du mir ein Stück Torte geben? Danke. Vielen Dank. Ich danke dir. / Bitte. Nichts zu danken./Gern geschehen. Alles Gute zum Geburtstag! Liebe Lina, zum Geburtstag Viel Glück ... Ich gratuiere dir/Ihnen zum Jubileum. Frohe Weihnachten/Ostern. Ich bin durstig. Ich habe Hunger. Möchtest du schlafen? Etwas Wasser trinken? Möchtest du ein Käsebrot? Mir ist kalt/heiß. Ich liebe meine Familie und meine Freunde. Skifahren finde ich doof.</i></p>	
--	--	--	--

		<p><i>Wie findest du die neue Mathelehrerin? Ich finde sie nett.</i></p> <p><i>Wie viele Menschen stehen da?</i></p> <p><i>Wieviel Butter brauchst du für den Kuchen? 200 Gramm.</i></p> <p><i>Gibt es etwas Butter im Kühlschrank? Nein, wir brauchen Butter.</i></p> <p><i>Ich kaufe vier Flaschen Öl, eine Packung Salz, einen Becher Joghurt, zwei Schachteln Pralinen.</i></p> <p><i>Was kostet das? Das macht 15,50 Euro.</i></p> <p><i>Meine Einkaufsliste: zwei Kilo Äpfel, drei Liter Milch, ein Pfund Kaffee.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • употреба неодређеног члана у номинативу и акузативу • употреба модалних глагола у презенту • употреба личних заменица у номинативу, дативу и акузативу • глагол <i>finden</i> за изражавање допадања/недопадања • употреба језичких средстава квантификације • употреба лексике коју се именује амбалажа • исказивање количине и цене <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • правила учтивости у комуникацији • најзначајнији празници и начин обележавања / прославе • мимика и гестикација • употреба емотикона • храна • друштвено окружење • путовања 	
--	--	--	--

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

Комуникативна настава **језик** сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним *релативним* критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;
- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- учбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике / активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника / активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање "текућих проблема" у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

"Превођење" исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење "уљеза", осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљаг);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда једног писменог задатка у току школске године.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

ТЕМА	Број часова	Време
Neu hier?	4	септембар
Meine Klasse	5	октобар, новембар
Tiere	4	новембар, децембар
Mein Tag	5	децембар, јануар
Hobbys	5	јануар, фебруар, март
Meine Familie	6	март, април
Was kostet das?	6	мај, јун

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разговетног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљуивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

А) РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноствније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разговетно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разговетно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разговетно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разговетно и споро.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разговетно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

Б) РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најубичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.2.1.9. Разуме краће поруке личне природе са неколико суштинских информација (писма, мејлови итд.)

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

В) УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ДСТ.2.1.16. Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, убичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.22. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ДСТ.2.1.23. Формулише љубазне молбе и извињења.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

Г) ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.

Д) МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ДСТ.2.1.29 На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег усменог исказа.

ДСТ.2.1.30. На матерњем језику саопштава основну тему и најважније информације краћег писаног текста.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру научног континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.

ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквири развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.2.3.3. Препознаје најкритичније обрасце понашања које је непримерено/ неприкладно у контексту циљних култура.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Комуникација, сарадња, компетенција за учење, рад са подацима и информацијама, одговоран однос према околини, дигитална компетенција.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес.

Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим инструментима:

- дијагностички тестови,
- самоевалуација,
- језички портфолио,
- пројектни задаци и др,

сумативним оцењивањем :

- писмени задаци,
- завршни тестови,
- тестови језичког нивоа

прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања).

Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су:

- језичке вештине (читање, слушање, говор и писање),
- усвојеност лексичких садржаја и језичких структура,
- примена правописа,
- ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега,
- примена социолингвистичких норми.

Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

Садржај:

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	2
1.2.ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	3
1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА	4
2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПЕТИ РАЗРЕД	7
2.1.СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ.....	7
2.2.ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК.....	18
2.3.ЛИКОВНАКУЛТУРА	34
2.4.МУЗИЧКА КУЛТУРА	45
2.5.ИСТОРИЈА	54
2.6.ГЕОГРАФИЈА	63
2.7. МАТЕМАТИКА	70
2.8.БИОЛОГИЈА.....	82
2.9.ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА.....	100
2.10.ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	108
2.11. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	120
2.12.ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ.....	133
2.12.3.ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ.....	133
2.12.2. ВЕРСКА НАСТАВА- ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN	135
2.12.3. ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС	136
2.13.4. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – НЕМАЧКИ ЈЕЗИК	141

